

BAYRAMINGIZ MUBORAK, AZIZ USTOZLAR!

Vatanga va xalqqa sadoqat bilan xizmat qilish — oliy burchimiz!

2026-yil 1-oktabr / payshanba / № 40 (4786)

POSTDA

Gazeta 1930-yil 12-maydan
chiqa boshlagan

НА ПОСТЫ AT THE POST

O'zbekiston Respublikasi
Ichki ishlar vazirligi nashri

Inson qalbida Vatanga sadoqat ruhini
shakllantiruvchi va ilk saboqni beruvchi
eng aziz inson ustozdir. 11-14

G'ALABA ZAVQI

Shaxmat taxtasiga o'xshaydi hayot,
Ha, u ham oq-qora rangdan iborat.
Ikkalasiga ham g'alaba najot,
Ikkisi ham faqat jangdan iborat.

Hislar to'qnashadi bunda beayov,
Ehtiroslar jo'shar misoli dovul.
Yutqizar bunda kim bo'lsa bejilov,
Yutar kimda idrok bo'lsa bakovul.

Pokiza qadamdan qolar nurli iz,
Barcha amal bog'liq eng pok niyatga.
Qanday quvonmaylik, farzandlarimiz
O'smoqda ko'nmasdan mag'lubiyatga.

Yurt otasi ilhaq, g'alaba xohlab,
Samarqanddan har on xushxabar kutdi.
Yaratganga shukr, ishonchni oqlab,
«Oltin avlod» barcha raqibni yutdi.

Ajdodlariga mos avlod ongida
Tafakkur quyoshi charaqlayverar.
Bu quyosh yuz ochsa, Vatan tongida,
El yuzi yanada yaraqlayverar.

Go'zal mujdalardan xalqimiz mamnun,
Deymiz, yoshlar ko'kka tug' ilaversin!
Nodir iste'dodlar yurtida har kun
Javohir farzandlar tug'ilaversin!

Botir ERGASHEV

USHBU SONDA:

RAQAMLI TA'LIM:

XODIMLAR
BILIMINI
OSHIRISHNING
YANGI MODEL

 6

INSON TAQDIRIGA DAXLDORLIK

 8-9

BIR SHE'RG

 19

QO'YILGAN
200 HAYKAL

Videselektor yig'ilishi

OQIBAT EMAS, OMILLAR BILAN
KURASHISH

jamoat xavfsizligini ta'minlashning yangi bosqichi

Bugun amalga oshirilayotgan islohotlarning tub mohiyatida ham, eng avvalo, inson qadrini ulug'lash, uning tinch va xavfsiz hayot kechirishini kafolatlashdek ezgu va oliy maqsad mujassamdir. Har bir xonadon totuvligi, har bir mahalla va ko'cha osoyishtaligi o'z-o'zidan paydo bo'lmaydi. Ularning zahirida kecha-yu kunduz xalq xizmatida bo'lgan huquq-tartibot organlari xodimlarining fidokorona mehnati, sergakligi va yuksak mas'uliyati yotadi.

Ichki ishlar vazirligida bo'lib o'tgan kengaytirilgan videoselektor yig'ilishi ayni shu oliy burchning ijrosiga, joriy yilning o'tgan davri davomida respublikamizdagi kriminogen vaziyatning barqarorligini ta'minlash, jinoyatchilikka qarshi kurashish hamda huquqbuzarliklarning barvaqt oldini olish borasida bajarilgan ishlarga atroflicha va xolisona nazar tashlash imkonini berdi. Ichki ishlar vaziri, general-leytenant Aziz Tashpulatov raisligida o'tkazilgan ushbu yig'ilishda vazir o'rinbosarlari, sohaviy xizmatlar va hududiy ichki ishlar organlari rahbarlari ishtirok etdi.

Tadbirida mavjud kamchiliklar atroflicha va chuqur ochib berildi, tanqidiy tahlil qilindi.

Tinchlik-osoyishtalikni ta'minlash strategiyasi bugun zamonaviy talablar asosida butunlay yangicha bosqichga ko'tarilmoqda. Ilgari amaliyotda ko'proq jinoyat sodir etilganidan so'ng uni ochish, aybdorlarni aniqlash va jazo muqarrarligini ta'minlashga ahamiyat berilgan bo'lsa, bugungi zamon mutlaqo boshqacha yondashuvni talab etmoqda. Yig'ilishda aynan shu

masala alohida ta'kidlandi: asosiy e'tibor huquqbuzarlik sodir etilganidan keyin chora ko'rishga emas, balki uni keltirib chiqaruvchi omillarni, sabab va shart-sharoitlarni barvaqt aniqlash va tubdan bartaraf etishga qaratilishi shart.

Yig'ilishda sohaviy xizmatlar o'rtasidagi o'zaro hamkorlik va sansalorlikka yo'l qo'ymaslik, zanjirning har bir bo'g'ini bexato va aniq ishlashi lozimligi uqtirildi.

Mahalla va xonadonlar darajasida kriminogen muhitni o'rganish, «ijtimoiy profilaktika» mexanizmlarini to'liq ishga solish orqali jinoyatga olib kelishi mumkin bo'lgan nizolar va muammolarni kurtak yozgan davridanoq hal etish zarurligi ko'rsatib o'tildi. Bugun dunyo shiddat bilan o'zgarmoqda. Axborot texnologiyalari va global tarqoqning rivojlanishi hayotimizga cheksiz qulayliklar olib kirish bilan birga, afsuski, kiberhududda yangi xavf-xatarlar va tahdidlarni ham yuzaga keltirmoqda. Kiberjinoyatchilik, fishing, bank kartalaridagi mablag'larni talon-toroj qilish kabi qonunbuzarliklar zamonning murakkab chaqiriqlaridan

biriga aylandi.

Ayni shu sababli, muhokama markazida kiberjinoyatchilikka qarshi kurashish va aholini virtual tahdidlardan himoya qilish masalasi turganligi bejiz emas. Joriy yilning 24-sentabr kuni Davlatimiz rahbari raisligida Andijon viloyatini ijtimoiy-iqtisodiy rivojlantirish, tadbirkorlikni qo'llab-quvvatlash va aholi daromadlarini oshirish masalalariga bag'ishlab o'tkazilgan yig'ilishda bu borada muhim va strategik topshiriqlar berilgan edi. Unda jamoat xavfsizligini ta'minlash va kiberjinoyatlarning oldini olishda raqamli texnologiyalardan keng foydalanish zarurligi alohida uqtirilgan edi.

Videselektorda ushbu topshiriqlarning ijrosini ta'minlash yuzasidan kechiktirib bo'lmas chora-tadbirlar belgilab olindi. Xususan, amaliyotda mutlaqo yangi va innovatsion tuzilmaviy tajriba qo'llaniladigan bo'ldi. Andijon shahri, Shahrixon va Andijon tumanlari, shuningdek, Toshkent shahri va Chilonzor tumani ichki ishlar organlari rahbarlariga raqamlashti-

rish hamda kiberjinoyatlarga qarshi kurashish bo'yicha o'rinbosar lavozimlari joriy etilishi ma'lum qilindi. Ushbu yangi rahbarlar zimmasiga ko'chalar va jamoat joylariga o'rnatilgan videokuzatuv kameralari ma'lumotlarini sun'iy intellekt imkoniyatlari orqali chuqur tahlil qilish vazifasi yuklanadi.

Natijada bezorilik, o'g'rilik va yo'l-transport hodisalarini barvaqt aniqlash, xavflarni oldindan prognoz qilish va bartaraf etish bo'yicha ta'sirchan va tezkor yechimlar ishlab chiqiladi. Eng muhimi, ushbu ilg'or tajriba shunchaki bir nechta hudud bilan

etish bo'yicha qat'iy vazifa qo'yildi. Bu raqamli texnologiyalarni vaziyatni shunchaki kuzatadigan emas, balki xavfni aniqlaydigan, chuqur tahlil qiladigan va profilaktik choralarni belgilaydigan kuchli vositaga aylantirishni nazarda tutadi.

Kiberjinoyatlarning oldini olishda eng muhim va mustahkam qalqon – bu fuqarolarimizning raqamli xavfsizlik sohasidagi bilimi va ogohligidir. Yig'ilishda ta'kidlanganidek, har qancha zamonaviy tizim yaratilmasin, agar aholi orasida targ'ibot ishlari to'g'ri va manzilli yo'lga qo'yilmasa, kutilgan natijaga

cheklanib qolmaydi, balki yil yakuniga qadar uni respublikamizning barcha hududlarida ommalashtirish va joriy

erishish murakkab kechadi. Shu sababli, profilaktik tadbirlarni o'tkazishda yuzaki yondashuvlardan voz kechib, aholining turli qatlamlari – yoshlar, nuroniylar, tadbirkorlar va xonadon egalariga tushunarli tilda axborot berish ustuvor vazifa sifatida belgilandi. Yig'ilish yakunida ichki ishlar organlarining barcha darajadagi rahbarlari va xodimlari oldida turgan eng asosiy talab – yuksak mas'uliyat va natijadorlik ekani yana bir bor aytilib o'tildi.

Abror POYONOV,
katta mutaxassis-muxbir,
katta serjant.

Inson qadri uchun

MULOQOT VA AMALIY YECHIM MAYDONI

Davlat organlarining aholi bilan ochiq muloqot o'rnatishi bugungi davrning eng muhim talablaridan biriga aylandi.

IIV «Jar» sport-sog'lomlashtirish kompleksida bo'lib o'tgan qabulda inson qadri, uning muammolari e'tibor markazida turdi. Ichki ishlar vazirining birinchi o'rinbosari, polkovnik Timur Ismailov, vazir o'rinbosari, polkovnik Diyorbek Sattarov, Jazoni ijro etish departamenti boshlig'i, polkovnik Azizxon Umarxonov, Tergov departamenti mas'ullari hamda Toshkent shahar IIBB boshlig'i, polkovnik Ravshan Sultanxodjayev qabulga kelgan fuqarolarning murojaatlarini tingladi.

Kunning birinchi yarmida poytaxt va Toshkent viloyati aholisining murojaatlari ko'rib chiqilgan bo'lsa, tushdan so'ng videokonferensaloqa vositasida Qoraqalpog'iston Respublikasi va qolgan barcha viloyatlar fuqarolari uchun masofaviy muloqot muhiti yaratildi.

Muloqot chog'ida odamlarni qiy-nab kelayotgan turfa masalalar ortidagi hayotiy haqiqatlar namoyon

bo'ldi. Fuqarolar o'rtasidagi moliyaviy nizolar, surishtiruv va tergov jarayonidagi anglashilmovchiliklar, ijtimoiy himoyaga muhtojlik, avvalgi ish joyiga qaytish va boshqa ko'plab huquqiy muammolar yuzasidan ochiq hamda atroflicha fikr almashildi.

Markaziy qabulda jami 457 ta murojaat ro'yxatga olinib, ularning 164 tasi, ya'ni 36 foizi joyida ijobiy

hal etildi. Chuqurroq o'rganishni va huquqiy yechimni talab etadigan 293 ta masala esa qat'iy nazoratga olinib, tegishli sohaviy xizmatlarga yo'naltirildi. Hududlardagi rahbarlar tomonidan o'tkazilgan qabullarda esa 337 ta murojaat qabul qilinib, shundan 107 tasi bevosita joyida o'z yechimini topdi, qolgan 230 ta murojaat bo'yicha tegishli mutasaddilarga sinchkovlik bilan tekshiruv o'tkazish va huquqiy baho berish borasida topshiriq berildi.

Sayyor qabullar – aholi va davlat o'rtasidagi ishonch ko'prigidir. Ular fuqarolarning qonuniy huquq va manfaatlarini ta'minlashga, mavjud muammolarni joyida o'rganib, tezkor va adolatli hal etishga xizmat qilmoqda. Bu kabi muloqotlar yurtimizning barcha hududlarida izchil va muntazam ravishda davom ettiriladi, chunki xalq roziligi – soha faoliyatining eng oliy va to'g'ri bahosidir.

A. POYONOV

TIZIM FAOLIYATIDAN LAVHALAR

Sankt-Peterburgda MDH ishtirokchi davlatlari migratsiya organlari rahbarlari Kengashining yig'ilishi bo'lib o'tmoqda.

IIV rahbariyati tomonidan Toshkent shahri Mirobod tumanida o'rganishlar olib borildi.

«Eng yaxshi ekspert-kriminalist» va «Eng namunali ekspert-kriminalistika jamoasi» Respublika ko'rik-tanlovi bo'lib o'tdi.

Maktablarda 1 342 nomdagi yangi darslik tayyorlanadi

O'zbekistonda 2027-yilga qadar 1 342 nomdagi darslik va o'quv-metodik material tayyorlanadi. Yangi darsliklarda yodlashdan ko'ra o'quvchining tanqidiy fikrlashi, mustaqil tahlil qilishi, muloqot va hamkorlik ko'nikmalarini rivojlantirishga ko'proq e'tibor qaratiladi. Avvalgi darsliklar tahlilida 260 ta darslikda 1 257 ta xato, 51 tasida esa 464 ta tarjima xatosi aniqlangan. Yangi darsliklarni tayyorlashda xalqaro tajribadan foydalaniladi: boshlang'ich sinf darsliklari Finlyandiya ta'lim alyansi sertifikatidan o'tkaziladi, 5-7-sinflar uchun matematika, fizika, kimyo va biologiya darsliklari Singapur tajribasi asosida yaratiladi.

Dual ta'limga 185 ming talaba jalb etiladi

Oliy ta'limda o'qishni ishlab chiqarishdagi amaliyot bilan uyg'unlashtiruvchi dual ta'lim tizimi kengaytiriladi. 2027/2028-o'quv yiliga qadar tizimga 75 ta oliy ta'lim muassasasi va 3,5 mingta korxona jalb qilinib, 12,5 ming nafar talaba qamrab olinadi. Keyingi bosqichda 3-4-bosqich talabalarining kamida 80 foizi — qariyb 185 ming nafar yoshni o'qish bilan birga korxonalarda amaliy tayyorlash tizimiga o'tkazish maqsad qilingan. Bu orqali talabalar diplom olish bilan birga, tanlagan kasbi bo'yicha ish tajribasiga ham ega bo'lishi ko'zda tutilmoqda.

BMTning navbatdagi kongressi O'zbekistonda o'tadi

O'zbekiston 2031-yilda Jinoyatchilikning oldini olish va jinoiy odil sudlov bo'yicha BMT kongressiga mezbonlik qiladi. Bu qaror Abu-Dabida o'tayotgan 15-BMT kongressi yakuniy deklaratsiyasida aks etdi. Qariyb 5 ming nafar vakil ishtirok etayotgan anjumanda transmilliy jinoyatchilik, terrorizm, narkotik moddalarning noqonuniy aylanishi, korrupsiya, ekologik huquqbuzarliklar, bolalar himoyasi va qonun ustuvorligi masalalari muhokama qilinmoqda. Kongressda O'zbekiston Prezidenti Administratsiyasi rahbari Saida Mirziyoyeva ham ishtirok etib, BMT Bosh kotibi o'rinbosari, BMTning Narkotiklar va jinoyatchilik bo'yicha boshqarmasi ijrochi direktori Monika Juma bilan uchrashdi.

IIV huzuridagi Migratsiya va personallashtirish departamenti vakillari Xitoy Xalq Respublikasida bo'lib o'tgan Jamoat xavfsizligi sohasida hamkorlik bo'yicha Global Forumning Migratsiya boshqaruvi sohasidagi hamkorlik bo'yicha kichik forumida ishtirok etdi.

Bayram shukhi

EHTIROM

Ustoz – qalblarga ziyo ulashuvchi, kelajak bunyodkorlarini tarbiyalovchi ulug' siymo. Uning zahmati, mehr-muhabbati va fidoyiligi yillar osha o'z samarasini beradi, albatta.

1-oktabr – O'qituvchi va murabbiylar kuni munosabati bilan Ichki ishlar vazirligi Ixtisoslashtirilgan maktab internatida bayram tadbiri bo'lib o'tdi. Tadbirni Ichki ishlar vaziri o'rinbosari, polkovnik Diyorbek Sattarov ochib, tizim tasarrufidagi ta'lim muassasalarida faoliyat yuritayotgan ustoz va murabbiylarni samimiy qutladi. Ularning yosh avlodga ta'lim-tarbiya berish, qalbiga Vatanga muhabbat va sadoqat tuyg'ularini singdirish yo'lidagi fidokorona mehnatini alohida e'tirof

2 nafari II darajali hamda 8 nafari III darajali «Benuqson xizmatlari uchun» ko'krak nishoni, 47 nafari Ichki ishlar vazirining Faxriy yorlig'i, 76 nafari pul mukofotlari bilan mukofotlandi.

– Kamtarona xizmatlarim yuksak e'tirof etilib, «A'lo xizmatlari uchun» ko'krak nishoni bilan taqdirlanganim men uchun yuksak sharaf va mas'uliyatdir, – deydi IIV MMI va KBTD Ta'lim jaryonini tashkil etish boshqarmasi inspektor-metodisti, mayor Salamat Utemura-

etdi. Bayramning eng quvonchli lahzalarida bir guruh ustozlar munosib rag'batlantirildi. Ularga IIV faxriy yorlig'i, ko'krak nishonlari va pul mukofotlari tantanali ravishda topshirildi. Ta'kidlash joizki, IIV tasarrufidagi ta'lim muassasalarida faoliyat yuritayotgan ustoz-murabbiylarning 5 nafari «A'lo xizmatlari uchun» ko'krak nishoni, 3 nafari I darajali,

tov. – Bu mukofot bizni o'z ustimizda yanada ishlashga, yangi marralarni zabt etishga undaydi. Ustozlar mehnatining eng katta mukofoti uning ta'lim-tarbiyasini olgan shogirdlarining yutuqlaridir. Ustozga ehtirom – kelajakka ehtirom. Ustozni qadrlash esa Vatan kelajagini qadrlashdir.

O'z muxbirimiz.

Ichki ishlar organlari xodimlari kuni oldidan

So'nggi yillarda mamlakatimizda amalga oshirilayotgan tub o'zgarishlarning markazida inson, uning hayoti, erkinligi, sha'ni va qadr-qimmatini turganiga guvoh bo'lyapmiz. Bunda alohida o'rin tutadigan davlatning ijro etuvchi hokimiyat organlaridan biri – ichki ishlar tizimidir. Ichki ishlar organlarida amalga oshirilayotgan islohotlar nafaqat huquqni muhofaza qilish samaradorligini, balki jamiyatda huquqiy davlat va fuqarolik jamiyati qadriyatlarining qay darajada mustahkamlanganini ifodalovchi muhim ko'rsatkich hisoblanadi.

XIZMATGA YANGICHA YONDASHUV

2016-yil 16-sentabrda qabul qilingan «Ichki ishlar organlari to'g'risida»gi qonunda ham mazkur soha faoliyatining asosiy tamoyillari qatorida qonuniylik, yagonalik, fuqarolarning huquqlari, erkinliklari va qonuniy manfaatlariga rioya etish hamda ularni hurmat qilish, shuningdek, ochiqlik va shaffoflik masalalari ko'rsatilgan. Bu qonun ustuvorligi tamoyilining sohasiy qonunchilikda mustahkamlangan amaliy ko'rinishidir.

Ichki ishlar organlari tizimidagi zamonaviy islohotlarning huquqiy poydevori bo'lmish mazkur hujjat ilk bor ichki ishlar organlarining vazifalari, tuzilishi, faoliyat tamoyillari va xodimlarning huquq-majburiyatlarini yaxlit tizimli asosda

2023-yil 20-yanvarda qabul qilingan «Ichki ishlar organlarini xalqchil professional tuzilmaga aylantirish va aholi bilan yanada yaqin hamkorlikda ishlashga yo'naltirish bo'yicha to'g'risida»gi qaror esa islohotlar tarixida alohida bosqich bo'ldi.

Mamlakatimizda aholi bilan bevosita ishlovchi tizim hisoblangan mahalla profilaktika inspektorlari sohasi ham sezilarli darajada mustahkamlandi. Ilgari bir nafar profilaktika inspektori o'rtacha 5,5 ming aholiga xizmat qilgan bo'lsa, islohotlar natijasida har bir mahallaga alohida profilaktika inspektori biriktirilib, ularning umumiy soni deyarli ikki barobarga ko'paytirildi, o'rtacha xizmat

lingan «Ichki ishlar organlari xodimlarining kasbiy madaniyat va xizmat intizomi kodeksi» ularlarning fuqarolar bilan muomalasi, xizmat etikasi va professional standartlarini belgilashga qaratilgan bo'lib, «Inson qadri uchun» tamoyilining kundalik xizmat amaliyotidagi mustahkam huquqiy-axloqiy kafolati vazifasini o'taydi.

Yangi yondashuvning muhim jihatlaridan biri ichki ishlar organlari faoliyatining jamoatchilik nazoratiga ochiqligidir. Amaldagi qonunchilikka ko'ra, mahalla huquq-tartibot maskanlarining profilaktika bosh inspektorlari jamoat xavfsizligini ta'minlash holati to'g'risida har olti oyda Xalq deputatlari tuman (shahar) kengashlariga hisobot taqdim etadi. Bundan tashqari, hududiy bo'linmalar rahbarlarining hisobotlarini eshitish jarayoniga fuqarolar o'zini o'zi boshqarish organlari, nodavlat notijorat tashkilotlari, ommaviy axborot vositalari vakillari ham taklif etilishi mumkin.

«Qonun ustuvor, inson qadri muqaddas» tamoyili bugungi kunda ichki ishlar organlari faoliyatining ham asosiy yo'naltiruvchi g'oyasiga aylangan. Mahalla profilaktika inspektorlari xizmatlarining mustahkamlanishi, «Fuqarolar bilan ishlash moduli»ning joriy etilishi, kasbiy madaniyat standartlarining belgilanishi hamda jamoatchilik nazorati mexanizmlarining takomillashishi, bularning barchasi bitta umumiy maqsadga, inson qadri himoya qilish va qonun ustuvorligini ta'minlashga xizmat qiladi.

Dilshat PAYZIYEV,
O'zbekiston Respublikasi
Kriminologiya tadqiqot
instituti yetakchi ilmiy
xodimi, yuridik fanlar
bo'yicha falsafa doktori,
dotsent.

Alimardon JO'RAYEV,
institut tashkiliy bo'lim
boshlig'i, mayor.

belgilab berdi. Mutaxassis ekspertlarning ta'kidlashicha, «Ichki ishlar organlari to'g'risida»gi qonunning qabul qilinishi ichki ishlar tizimini demokratlash-tirish va fuqarolik nazoratini kuchaytirish yo'lidagi muhim qadam bo'ldi. Keyingi davrlarda ushbu qonuniy asos davlatimiz rahbarining bir qator huquqiy hujjatlari bilan yanada takomillashtirildi. Xususan, 2021-yil 2-apreldagi qaror bilan jamoat xavfsizligini ta'minlash sohasidagi faoliyatni takomillashtirishga oid qator tashkiliy chora-tadbirlar, jumladan, mahalla huquq-tartibot maskanlari to'g'risidagi nizom hamda ichki ishlar organlarida ma'naviy-ma'rifiy ishlarni tashkil etish konsepsiyasi tasdiqlandi.

ko'rsatish normasi esa 3,5 ming aholigacha pasaytirildi. Natijada jinoyat sodir etilmagan mahallalar soni ham sezilarli ortgan, tegishli davrda bunday mahallalar ulushi 42,7 foizdan 49,3 foizgacha ko'tarilgan.

Ichki ishlar organlari xodimlarining fuqarolar bilan muloqot madaniyatini tubdan yaxshilash maqsadida joriy etilgan «Fuqarolar bilan ishlash moduli» orqali huquqbuzarliklar profilaktikasi, yo'l-patrul va patrul-post xizmati xodimlari uzluksiz o'qitilib, ularning o'z xizmat vazifalarini bajarishdagi shaxsiy mas'uliyati oshirilmoqda.

Xodimlarning xizmat burchiga mas'uliyatini yanada oshirish maqsadida qabul qi-

Qo'shqanotlar

PARVOZGA KUCH BERGAN YELKADOSHLIK

Hayotimiz yo'llardan iborat. Maqsadlarimiz, orzu-istaklarimiz ro'yobi uchun turli manzillardan yurishga to'g'ri keladi. Ammo ba'zi yo'llar borki, ular qalbdan boshlanadi, muhabbat bilan go'zallashib, mas'uliyat bilan mustahkamlanadi. Shunday yo'llardan biri taqdirlar tutashgan, niyatlar mushtarak, qadamlar birga bo'lgan umr yo'lidir.

Samarqand shahar 6-sonli IIB boshlig'i, katta leytenant Dadaxon Yoqubov hamda 3-sonli IIB xotin-qizlar masalalari bo'yicha inspektori, katta leytenant Hilola Ne'matova ana shunday qo'shqanotlardir.

Payariqdan Samarqand tumani-ga kelin bo'lib tushgan Hilola kelinlik vazifalarini bajarish, qaynona-qaynotani rozi qilish va ro'zg'or yumushlarini badastir qilishga ham ulguradi.

Ularni birlashtirgan rishta faqat oilaviy mehr emas. Ularning taqdiri bir kasb, bir mas'uliyat bilan uyg'unlashgan. Ikki hamkasb, ikki qalb, ammo bir maqsad – el-yurt osoyishtaligi. Xizmatda ularning vazifalari turlicha: biri xotin-qizlar bilan ishlab, ularning dard-u tashvishlariga quloq tutsa, ikkinchisi jamoa faoliyatini boshqarib, hududda tinchlik va xavfsizlikni ta'minlashga mas'ul.

Kun davomida xizmat tashvishlari, odamlar murojaatlari, turli muammo va mas'uliyatli qarorlar. Bunday vaziyatlarda insonga eng yaqin kishisining qo'llab-quvvatlashi katta kuch beradi. Dadaxon Yoqubov va Hilola Ne'matova oilada ham bir-birini qo'llab, kasbiy faoliyatda ham tushunib, ruhlantirib kelmoqda. Chunki bir sohada xizmat qiladigan insonlar bir-birining mashaqqatini so'zsiz ang-

laydi. Ba'zan bir og'iz «hammasi yaxshi bo'ladi» degan so'z, ba'zan esa oddiygina samimiy nigoh ham charchoqni yengishga, yanada kuch bilan ishlashga undaydi.

Oilada mehr va hurmat, xizmatda intizom va mas'uliyat. Bu ikki tushuncha ularning hayotida uyg'unlashib ketgan. Ha, har qanday qiyinchilik, kasbdagi mashaqqatlar, turmushdagi muammolarni yengib o'tishda juftlik bir-biriga ishonch bag'ishlasa, u faqat yuksalishlar sari intiladi, xizmatga bo'lgan g'ayrati ham yanada mustahkam bo'ladi.

Katta leytenantlar Dadaxon Yoqubov hamda Hilola Ne'matova bo'sh vaqtlarida, albatta, sport bilan shug'ullanishni kanda qilishmaydi. Ularning bir yoshli jajji farzandi Amirbek esa oilaning quvonchi, ota-onasining ishonchidir.

Dadaxon Yoqubov va Hilola Ne'matova uchun xizmat va oila bir-birini to'ldiruvchi ikki qanotdir. Bu qanotlarning parvozi bir manzilga – el ishonchi, oila farovonligi va yurt tinchligi sari yo'nalgan. Ular bir-birini balandlatish uchun qanot qoqishadi. Zero, yelkadosh inson bilan bosilgan yo'lining mashaqqati yengil, maqsadi esa yanada ulug' bo'ladi.

Umida MAMADALIYEVA,
o'z muxbirimiz.

Samarqand viloyati.

E'tirof

G'OLIB XODIMGA UY BERILDI

Ijtimoiy tarmoq sahifalarida Shayxontohur tumanidagi «Yangi Beltepa» mahallasi profilaktika inspektorining «Xalqchil profilaktika inspektori» ko'rik-tanlovida g'olib chiqib unga mukofot tariqasida uy berilgani haqidagi xabarlar keng tarqaldi. Jamoatchilik e'tiborini tortgan ushbu voqea bir xodimning shaxsiy yutug'idan ko'ra kengroq ma'noga ega. Negaki, unda yurt osoyishtaligi va fuqarolar xavfsizligi yo'lida xizmat qilayotgan xodimlarning mehnati qadrlanayotgani, fidoyilik va mas'uliyat e'tiborsiz qolmayotgani aks etadi.

«Yangi Beltepa» mahallasida 11 ming 700 nafarga yaqin aholi istiqomat qiladi. Profilaktika inspektori, katta leytenant Shodiyor Yaxshiboyev 2021-yildan buyon ushbu hududda xizmat qilib kelmoqda. Aholi murojaati, oilaviy va maishiy muammolar, huquqbuzarlikka moyil shaxslar bilan ishlash, jamoat tartibini nazorat qilish – bularning barchasi lavhamiz qahramonidan nafaqat kasbiy bilim, balki psixologik yondashuv va odamlar bilan ishlash mahoratini ham talab etadi. Profilaktika inspektori o'z faoliyatida, avvalo, huquqbuzarliklarning oldini olishga alohida e'tibor qaratdi. Jinoyat qilishga moyil shaxslar hamda probatsiya nazoratidagilar bilan individual ishlash, ularning bandligini ta'minlash, muammolarini o'rganish, profilaktik choralarni o'z vaqtida ko'rishni tizimli yo'lga qo'ydi. Bu sa'y-harakatlar o'z samarasini bermoqda. «Yangi Beltepa» mahallasi jinoyatchilik holati bo'yicha «qizil» toifadan «sariq» toifaga o'tkazildi.

Hudud xavfsizligini yanada mustahkamlash maqsadida 70 tadan ortiq kuzatuv kameralari o'rnatildi. Huquqbuzarliklarning barvaqt oldini olish va hududni

xavfsiz maskanga aylantirish borasidagi ishlar izchil davom ettirilib, ayni paytda mahallani «yashil» toifaga olib chiqish uchun zarur choralar ko'rilmogda.

Davlatimiz mustaqilligining 35 yilligi munosabati bilan Shayxontohur tumani hokimi tashabbusi asosida o'tkazilgan «Xalqchil profilaktika inspektori» ko'rik-tanlovida katta leytenant Shodiyor Yaxshiboyev faxrli 1-o'rinni qo'lga kiritdi va unga ikki xonali xonadon kaliti taqdim etildi. Yosh xodim uchun bu g'alaba – katta yutuq. Zero, tanlovdagi muvaffaqiyat ortida bir kunlik mehnat emas, balki yillar davomida shakllangan tajriba, mahalla ahlining ishonchi va xizmat vazifalarini sidqidildan bajarish mujassam.

Katta leytenant Shodiyor Yaxshiboyev ikki farzandning mehribon otasi. Uning yangi xonadon bilan taqdirlangani, tabiiyki, oilasi uchun ham katta quvonch bo'ldi. Xalq ishonchi – eng katta e'tirof. Ikki xonali uy esa fidokorona xizmatga berilgan munosib mukofotdir.

Dilrabo ABDUHAMIDOVA,
mutaxassis-muxbir,
katta leytenant.

RAQAMLI TA'LIM: XODIMLAR BILIMINI OSHIRISHNING YANGI MODELI

Zamon o'zgarishi barobarida jinoyatchilikka qarshi kurashish usullari ham takomillashmoqda. Ilg'or texnologiyalar hayotimizning barcha jabhalariga jadal kirib kelayotgan bugungi kunda ichki ishlar organlari xodimlarining bilim va ko'nikmalarini oshirish tizimi ham mutlaqo yangi bosqichga ko'tarilmoqda.

Endi bilim olish uchun xizmatdan ajralib, o'quv muassasalariga borish yoki xodimlarni bir joyga yig'ib, an'anaviy mashg'ulotlar tashkil etish zarurati yo'q. Har bir xodim istalgan vaqtda, istalgan joydan va o'zi uchun qulay formatda kasbiy bilim hamda ko'nikmalarini muntazam ravishda takomillashtirish imkoniyatiga ega.

NIMA UCHUN BU PLATFORMA MUHIM?

Ichki ishlar organlari faoliyati doimiy ravishda yangilanib boradi. Yangi qonunlar qabul qilinadi, huquqni muhofaza qilish sohasida zamonaviy yondashuvlar joriy etiladi, xizmat faoliyatida yangi vazifalar paydo bo'ladi.

Shu bois har bir xodimning bilimlari ham zamon bilan hamnafas bo'lishi talab etiladi. Yangi platforma aynan shu maqsadga xizmat qiladi. U orqali xodimlar kasbiy bilimlarini uzluksiz ravishda oshirish, amaliyotda uchrayotgan dolzarb muammolar bo'yicha qo'shimcha bilim olish va zamonaviy ko'nikmalarni egallash imkoniga ega bo'ladi.

BEPUL, QULAY VA DOIMO OCHIQ

Platformaning eng muhim afzalliklaridan biri — undan barcha xodimlar mutlaqo bepul foydalanishi mumkinligidir. Unga kirish uchun xodim OnelD tizimi orqali ro'yxatdan o'tadi. Shaxsiy ma'lumotlar «E-kadr»

Shu imkoniyatlarni yanada kengaytirish maqsadida Ichki ishlar vazirligi tizimida Raqamli ta'lim markazi tashkil etildi. Uning jamoasi zamonaviy raqamli texnologiyalar va sun'iy intellekt imkoniyatlarini ta'lim jarayoniga keng joriy etish orqali xodimlarning kasbiy salohiyatini oshirish bo'yicha tizimli ishlarni amalga oshirmoqda.

Bugungi kunda mazkur markaz negizida xodimlarning uzluksiz kasbiy rivojlanishini ta'minlash, bilimlarni tezkor yangilash hamda ta'lim sifatini yangi bosqichga olib chiqish maqsadida «Raqamli kasbiy ta'lim platformasi» yaratildi. U ichki ishlar organlari xodimlarining bilim olishga yondashuvini tubdan o'zgartirib, zamonaviy, qulay va samarali ta'lim muhitini shakllantirmoqda.

axborot tizimi orqali avtomatik ravishda yuklanadi. Bu esa ortiqcha hujjat-bozlik va vaqt sarfini bartaraf etadi.

Xodim o'z shaxsiy kabinetini orqali o'zlashtirilgan kurslarni, to'plangan ballarni, reyting natijalarini, o'quv faoliyati statistikasini kuzatib boradi. Bu esa har bir xodim uchun shaxsiy rivojlanish xaritasini shakllantirish imkonini yaratadi.

HAR HAFTA — YANGI BILIM

Platformada har dushanba kuni yangi mavzular joylashtiriladi. Har bir mavzu ma'ruza matni, taqdimot, infografika, video va audiomateriallardan iborat bo'ladi. Xodimlar dushanbadan shanbaga qadar istalgan vaqtda materiallarni o'rganib, bilimlarini test orqali sinab ko'rishlari mumkin.

ENDI BAHOLASH HAM YANGICHA

Yangi tartibning eng qiziqarli jihatlaridan biri reyting tizimi hisoblanadi.

Har bir mavzudan keyin xodim 10 ta test savoliga javob beradi. Agar natija qoniqarli bo'lmasa, yana ikki

marta qayta topshirish imkoniyati beriladi. Eng yuqori natija tizimda avtomatik tarzda hisobga olinadi. Bu esa baholashning adolatli va obyektiv bo'lishini ta'minlaydi.

Platformaning bu jihati o'qishni xizmat grafigiga moslashtirish imkonini beradi.

YUQORI BALL TO'PLAGANLAR UCHUN KATTA IMKONIYAT

Platformadagi eng muhim yangiliklardan biri uning malaka toifasi bilan bog'liqligidir. O'quv yili yakuniga ko'ra, xodim 60 baldan past natija ko'rsatgan bo'lsa malaka toifasi uchun tavsiya etilmaydi. 60–86 ball orasida natija qayd etganlar malaka toifasiga tavsiya etiladi va yakuniy test sinovlarida qatnashadi. 86 ball va undan yuqori natija qayd etgan xodimlar esa malaka toifasi uchun test sinovidan ozod qilinadi. Ushbu tartib barcha malaka toifalariga tatbiq etiladi.

Bu norma bilimli va o'z ustida ishlaydigan xodimlarni rag'batlantirishning yangi mexanizmi hisoblanadi.

SUSTKASHLIKKA YO'L YO'Q

Platforma nafaqat ta'lim berish, balki nazorat qilish mexanizmini ham o'z ichiga olgan. Har oy, har chorak, yarim yillik va yillik kesimlarda o'qish natijalari muhokama qilib boriladi.

Ta'lim jarayonida sustkashlikka yo'l qo'yg'an xodimlar bilan individual ish olib boriladi. Bu esa tizimning samaradorligini yanada oshiradi.

KELAJAKKA INVESTITSIYA

Bugungi kunda bilim eng katta kuch hisoblanadi. Zamonaviy xodim faqat tajriba bilan emas, balki doimiy o'qish va o'z ustida ishlash orqali ham muvaffaqiyatga erishadi.

«Raqamli kasbiy ta'lim platformasi» aynan shu maqsadga xizmat qiluvchi innovatsion yechimdir. Bu platforma har bir xodim uchun yangi imkoniyatlar eshigini ochadi, xizmat sifatini oshiradi va ichki ishlar organlarida yuqori malakali kadrlar zaxirasini shakllantirishga xizmat qiladi. Chunki zamonaviy ichki ishlar organlarining eng katta boyligi — bilimli, professional va raqamli texnologiyalarni puxta o'zlashtirgan xodimdir.

Nodirbek SAYFULLAYEV,
IIV MMI va KBTD
Ta'lim jarayonini tashkil etish
boshqarmasi Raqamli ta'lim
markazi boshlig'i, mayor.

ZAMONAVIY DAVLAT XIZMATCHISI: SHAXSIY MAS'ULIYAT, TASHABBUSKORLIK VA NATIJADORLIK

Mamlakatimizda amalga oshirilayotgan islohotlar-ning samarasi uni hayotga tatbiq etadigan inson-ning kasbiy mahorati, tashabbusi va fuqarolik pozitsiyasiga bevosita bog'liq.

Davlat xizmatchisi fuqarolar-ning murojaatlarini tinglaydi, muammolarini hal etishda qatnashadi, qonun va davlat siyosatining amaliy ijrosini ta'minlaydi. Uning har bir qarori, muomalasi, mas'uliyati va ishga munosabati davlat idorasining obro'siga, imijiga, fuqarolar-ning davlatga bo'lgan ishonchiga ta'sir qiladi. Zero, O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasining 2-moddasida davlat xalq irodasini ifoda etishi va uning manfaatlariga xizmat qilishi, davlat organlari hamda mansabdor shaxslar jamiyat va fuqarolar oldida mas'ul ekanligi belgilangan.

Shu bois davlat xizmatining markazida mas'uliyat, xalq manfaatiga daxldor vazifa turadi. Mas'uliyatni faqat topshiriqni bajarish yoki belgilangan muddatga rioya qilish bilangina cheklab bo'lmaydi. Haqiqiy mas'uliyat – o'z vazifasi-ning jamiyat hayotidagi ahamiyatini anglash. Zamonaviy davlat xizmatchisi muammoning mohiyatini tushunishga, o'z vakolati doirasida unga yechim topishga yoki tegishli mas'ul xodimga yo'naltirishga intiladi.

O'zbekiston Respublikasining 2022-yil 8-avgustdagi «**Davlat**

qilgan huquqiy me'yor emas. Qonunning zamirida oddiy, ammo juda muhim savol mujassam: «Men bugun o'z vazifamni halol va vijdonan bajardimmi?» Ana shu savolni har kuni o'ziga bera olgan xodimda kasbiy mas'uliyat shakllanadi.

Abdulla Avloniy «Turkiy guliston yoxud axloq» asarida inson bilimli bo'lishi bilan birga, olgan bilimiga amal qilishi zarurligini ta'kidlaydi. Ayniqsa, Avloniyni intizom haqidagi qarashlari bugungi boshqaruv uchun ahamiyatlidir. Asarda ishni o'z vaqtida, tartibli va izchil bajarish taraqqiyotning muhim shartlaridan biri sifatida talqin qilinadi:

**Davlatni koni,
manbayi tartib-intizom,
Sarvatni poydori erur
iqtisodi tom.
Muhtojlig' yuzini ko'rar deb
gumon qilmang,
Tartibi birla yursa,
kishining ishi mudom.**

Bu fikr bugungi davlat xizmatchisi uchun ham nihoyatda dolzarb. Qonunni bilishning o'zi kifoya emas – unga amal qilish shart. Xizmat odobini bilishning o'zi yetarli emas – uni kundalik muomalada

masala yuzasidan ko'p murojaat qilayotganini ko'rgan xodim faqat murojaatlarni birma-bir ko'rib chiqish bilan cheklanmay muammoning ildizini tahlil qilib, takroriy murojaatlarning oldini olish bo'yicha taklif kiritishi mumkin.

Demak, tashabbuskor xodim «Menga nima topshirildi?» degan savol bilan birga «Ishni qanday qilib yaxshiroq tashkil etish mumkin?» degan savolni ham o'ziga beradi. Ish jarayonida vazifa, mas'uliyat, muddat va natija o'zaro bog'liq. Natijadorlik – fuqaroga ko'rsatilgan xizmatning sifati, muammoning yechimi, vaqt va mablag'ning oqilona sarflanishi, belgilangan maqsadga erishish hamda jamiyat uchun foydali samara bilan o'lchanadi. Shu ma'noda zamonaviy davlat xizmatchisi o'z faoliyatini «Men qancha ish qildim?» degan mezon bilan emas, «Mening faoliyatim natijasida nima o'zgardi?» degan mezon bilan baholay olishi kerak.

Fuqarolarning davlat xizmatchisi haqida shakllanadigan tasavvuri ko'pincha davlat idorasidagi oddiy bir uchrashuvdan boshlanadi. Fuqaroni tinglagan xodimning gapirish ohangi, muammoni tushunishga bo'lgan harakati, murojaatni ko'rib chiqish tezligi – bularning barchasi davlat xizmatining insoniy qiyofasini namoyon etadi. Davlat fuqarolik xizmatchilarining odob-axloq qoidalarida qonuniylik, fuqarolar huquq va manfaatlarining ustuvorligi, halollik, xolislik, davlat va jamiyat manfaatlariga sodiqlik kabi tamoyillar belgilangan. Shuningdek, xodimlardan fuqarolar bilan xushmuomala, vazmin va samimiy munosabatda bo'lish, davlat xizmatlari sifatini doimiy ravishda oshirib borish talab etiladi. Shunday ekan, davlat xizmatchisi uchun muomala madaniyati shunchaki odob masalasi emas. U – kasbiy kompetensiyaning asosi.

Globalashuv jarayonlarida kecha olingan bilim bugungi kun muammolarini hal qilish uchun yetarli bo'lmasligi mumkin. Raqamlashtirish, sun'iy intellekt, yangi boshqaruv texnologiyalari,

huquqiy islohotlar, ochiq ma'lumotlar va elektron davlat xizmatlari davlat xizmatchisidan doimiy ravishda o'rganishni talab qilmoqda. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2025-yil 19-iyundagi «**Davlat fuqarolik xizmatini yangi yondashuvlar asosida tashkil etish hamda professional va natijadorlikka yo'naltirilgan davlat xizmatchilari korpusini shakllantirish chora-tadbirlari to'g'risida**»gi farmonida ham davlat fuqarolik xizmatini yangi yondashuvlar asosida tashkil etish, professional va natijadorlikka yo'naltirilgan davlat xizmatchilari korpusini shakllantirish masalalariga alohida e'tibor qaratilgan. Hujjatda

fuqarolik xizmati to'g'risida»gi qonunida davlat fuqarolik xizmatchisining Konstitutsiya, qonunlar va boshqa hujjatlarga rioya qilishi, xizmat majburiyatlarini vijdonan bajarishi, odob-axloq qoidalariga amal qilishi, manfaatlar to'qnashuviga yo'l qo'ymasligi hamda beg'araz va xolis bo'lishi kabi majburiyatlari tasdiqlangan. Bu talablar shunchaki ishlab chi-

Zamonaviy boshqaruvda davlat xizmatchisi faqat yuqoridan topshiriq kutib o'tiradigan ijrochi emas, balki muammoni oldindan ko'radigan, tashabbuskor, yangilikka intiladigan mutaxassis bo'lishi muhim. Tashabbuskorlik – qonuniylik, mas'uliyat va vakolat doirasidagi faol harakat bilan uyg'unlashgandagina ijobiy natija beradi. Masalan, fuqarolarning bir

davlat xizmatiga munosib kadrlarni tanlov asosida qabul qilish, kadrlar salohiyatini rivojlantirish va professional davlat xizmatchilari korpusini shakllantirish vazifalari qayd etilgan.

Davlat xizmatchisi haqida fikr yuritganda eng muhim haqiqatlardan biri shuki: lavozim insonni ulug'lamaydi, aksincha, inson o'z faoliyati bilan lavozimning qadri- ni oshiradi. Davlat xizmatchisiga berilgan vakolat shaxsiy manfaat uchun imkoniyat emas, jamiyat manfaatiga xizmat qilish uchun berilgan ishonchdir. Zero, zamonaviy davlat xizmatchisi uchun eng oliy mezon – lavozimga munosib bo'lish emas, xalq ishonchiga sazovor bo'lish!

Dilrabo ABUDHAMIDOVA,
mutaxassis-muxbir,
katta leytenant.

*Qoraqalpog' tili-
dagi matn.*

*Rus tilidagi
matn.*

Kasbidan kamol topganlar

INSON TAQDIRIGA

O'zbekistonda xizmat ko'rsatgan yurist, iste'fodagi polkovnik Alisher Sharofutdinov bilan suhbatlashganda uning umri tergov jarayonlarida, jinoyat ishlari jildlari orasida, prokuror va ekspertlar bilan bahs-munozaralarda, eng muhimi, yuzlab-minglab insonlarning taqdiri bilan bog'liq murakkab qarorlar qarshisida kechganini his qildik.

Kasbiy mahorati, huquqiy bilimi va orttirgan tajribasi Toshkent shahar tergov tizimidan Ichki ishlar vaziri o'rinbosarligiga, keyin esa Bosh prokuror o'rinbosari lavozimiga olib chiqqan.

A. Sharofutdinov pensiyaga chiqqanidan keyin yana safga qaytdi — bu safar ustoz sifatida. IIV Akademiyasida yosh mutaxassislarga dars berib, ko'p yillik amaliy boy tajribasini ular bilan baham ko'rib kelmoqda. Shuningdek, O'zbekiston Respublikasi Kriminologiya tadqiqot institutida tergov va kriminologiya yo'nalishida ilmiy-amaliy faoliyat bilan uygunlashtirib, soha rivojiga ham o'z hissasini qo'shmoqda.

UCH YILGA REJALANGAN YO'L — O'TTIZ UCH YILLIK UMR

Ko'pchilik biladi, otam O'zbekiston Qahramoni, adabiyotshunos olim Ozod Sharafiddinov, onam esa «O'zbekfilm»da uzoq yillar dublyaj muharriri bo'lib ishlagan Sharofat Qo'shboyeva. Oilada uch nafar farzand bo'lganmiz, akam va opam adabiyotshunoslik yo'nalishini tanlashdi, faqat men huquqshunoslikka qiziqdim. Bu qiziqishga, ehtimol, maktabda «Huquq asoslari» fani o'qituvchimiz sabab bo'lgandir.

Xullas, Toshkent davlat universitetining yuridik fakultetiga hujjat topshirdim. Ammo bitirgunimga qadar qayerda ishlayman, degan savolga javob topolmay kelardim. Bir kuni kasb tanlash masalasida otam bilan suhbatlashdik. Universitetda dars bergani uchun men: «Dada, men ham sizga o'xshab domla bo'lsammikan?» dedim. «Agar domla bo'laman desang, ilm bilan shug'ullan. Bu igna bilan quduq qazigandek mashaqqatli ish», dedi. Oliygo'hnini tamomlaganimizda, o'sha davr tartibi bo'yicha men ichki ishlar organlari ixtiyoriga yuborildim va hozirgi Olmazor tumaniga tergovchi etib tayinlandim.

Ilk xizmat davrlarimni eslarkanman, ustozlarimni alohida minnatdorlik bilan tilga olaman. Tergov bo'limi boshlig'i Nabi Abduqodirov

va prokurorimiz Aziz Muhammadaliyev menga katta e'tibor bilan qarardi. Yosh xodimni ishdan bezdirib qo'ymaslikka harakat qilib, ehtiyotkorlik bilan muomala qilishardi. Biron marta qattiq urishganini eslay olmayman. Juda bo'lsa: «Mulla yigit, afandimisiz?» derdi. Biz uchun shuning o'zi katta tanbeh edi.

Xullas, vaqt o'tishi bilan ishning sir-asrorlarini anglay boshladim. Uch yil deganda, rahbariyat e'tiboriga tushadigan tergovchi bo'lib qoldim. Ishlarimdan o'zim ham rohat tuyardim. Bir kuni otam yana o'sha gapni eslab: «Mana, uch yil ham o'tdi, ancha ishlab qo'yding. Tergovchilik faoliyatini ham yaxshi o'zlashtirding. Endi buyog'iga domlaligingni qilgin», dedi. Lekin bu safar

lar qabul qilinadi. Shuning uchun ham haqiqiy tergovchiga faqat huquqiy bilimning o'zi kamlik qiladi. Undan teran aql, mantiqiy fikrlash, xolislik, sabr-toqat, odamlar bilan muloqot qila olish, eng muhimi, haqiqatga sadoqat talab etiladi.

Tergovchi har qanday ish holatini har tomonlama, to'liq va xolisona tekshirishi kerak. Uning har bir qarori haqiqiy holatlarga asoslanishi, dalillar bilan mustahkamlanishi lozim. Tergov jarayonida shakllandigan ichki ishonch ham ana shu tamoyillarga tayanadi. Ichki ishonchni gumon bilan adashtirmaslik kerak. Gumon — izlanishning boshlanishi, ichki ishonch esa dalillar har tomonlama tekshirilib, tahlil qilinganidan keyin shakllana-

mening javobim boshqacha bo'ldi: «Dada, menga ishim juda ma'qul bo'lib qoldi. Keling, men shu yo'nalishda ishlay», dedim. Shundan keyin uch yillik reja o'zgarib, o'ttiz uch yilga aylandi.

TERGOVCHINING MUHIM QUROLI — HAQIQAT

Tergovchilik — qonunlarni hayotning murakkab va ziddiyatli voqealari bilan to'qnashtirib, haqiqatni izlash kasbi. Bu kasbda inson taqdiri, uning erkinligi, sha'ni va kelajagi bilan bog'liq qaror-

di. Tergovchi gumonlanuvchi keltirayotgan vajlarni ham sinchiklab o'rganishi, ularni tasdiqlashi yoki asossiz ekanini dalillar bilan ko'rsatishi kerak. Shuning uchun tergovchi dastlabki gumondanoq insonni aybdor deb qabul qilib qo'ymasligi lozim. Tergovning vazifasi mavjud taxminni tasdiqlaydigan yoki inkor etadigan dalillarni to'plash va ularga qonuniy baho berishdan iborat. Agar aybni isbotlashning imkoni bo'lmasa, tergovchi o'zining avvalgi taxminiga yopishib olmasligi kerak. Isbotlash qo'lingdan kelmadimi, qo'lingni ko'targin,

uzringni so'ragin, qaytaga o'sha jinoyatni ochish metodikalarini chuqurroq o'rgangin. Chunki chala tergovning oqibati bir inson taqdiri bilan cheklanib qolmaydi. Davlat organining xatosi odamlarning davlatga bo'lgan ishonchiga ham ta'sir qilishi mumkin. Shuning uchun qaror qabul qilayotganda yetti

fosh qilish oson bo'lmaydi. Lekin ochilmagan ish tergovchi uchun tugagan ish degani emas. Qonun doirasida tergovni davom ettirishning imkoni bo'lmagan holatlarda ish belgilangan tartibda to'xtatilishi mumkin. Ammo bu bilan ishga qiziqish ham, jinoyatni ochish harakati ham to'xtab qolmaydi. Tezkor-qidiruv tadbirlari davom etadi. Ilgari to'xtatilgan ishlardan keyinchalik ochilganlari ham bor.

Bilasizmi, men uchun ochilmagan jinoyatning eng og'ir tomoni — jabrlanuvchining ko'zlariga qarash. Chunki u tergovchining oldiga ishonch bilan keladi. «Shu ishni ochib bering», deb umid qiladi. Tergovchi hozircha natijaga erisha olmagan bo'lishi mumkin. Ammo shu paytda ham jabrlanuvchi tergovchining harakatini, ishga munosabatini ko'rishi kerak. Shuning uchun men doim yosh tergovchilarga: «Ko'proq gaplashing, jabrlanuvchining fikrini oling, nima qilayotganingizni tushuntiring», deb aytaman.

QIYNOQ — TERGOVNING YO'LI EMAS

Keyingi yillarda qiynoqlarning oldini olish, ushlangan va qamoqda saqlanayotgan shaxslarning huquqlarini ta'minlashga qaratilgan huquqiy va tashkiliy choralar kuchaytirildi. Advokatning sudga qadar ish yuritishdagi ishtiroki va vakolatlari kengaydi, inson huquqlarini himoya qilish mexanizmlari takomillashdi. Tergov jarayonlarini video qayd etish amaliyoti ham, menimcha, shu maqsadga xizmat qiladi. Kameraning o'zi ham ma'lum ma'noda nazorat.

marta emas, yetmish marta o'lchab, undan keyin kesish maqsadga muvofiq bo'ladi.

ENG KATTA ISTAK

Har bir jinoyatning ochilishi — tergovchining eng katta istagi. Lekin tergovchilik faoliyatida ochilmay qoladigan jinoyatlar ham uchraydi. Barcha jinoyatni mutlaqo yuz foiz ochishni talab qilish esa hayotning murakkabligini, inson omilini hisobga olmaslik bo'ladi. Chunki jinoyat sodir etgan odam, tabiiyki, uni yashirishga harakat qiladi. Kimdir izlarni shunday berkitadiki, uni

DAXLDORLIK

Xodim har bir harakati qayd etilayotganini bilsa, qonun talablariga rioya qilish mas'uliyatini yanada chuqurroq his qiladi. Bu nafaqat tergov qilinayotgan shaxsning huquqlarini, balki halol ishlayotgan tergovchining o'zini ham himoya qiladi.

Men doim bir narsani ustuvor deb bilganman: tergovchi gumonni qiynoq yoki bosim bilan «tan oldirishi» emas, uni dalillar bilan isbotlashi kerak. Chunki qiynoq orqali olingan har qanday «iqror» haqiqatning o'zi bo'lmasligi mumkin. Haqiqat esa bosimdan emas, xolis tekshiruvdan, dalildan va qonunga asoslangan tergovdan kelib chiqadi. Shuning uchun mening qat'iy ishonchim shu: qiynoq – tergovning yo'li emas. Tergovchining haqiqiy quroli – bilim, tajriba, qonun va dalil bo'lishi kerak.

TERGOVCHINING ORTIDAGI INSON

Men avvalo tergovchi bo'lishni tanlayotgan yoshlarning ota-onalariga aytgan bo'lardim: agar farzandingizning tergovchi bo'lishiga turtki bergan, rozilik bildirgan va qo'llab-quvvatlagan bo'lsangiz, uni oxirigacha qo'llab-quvvatlang. Chunki tergovchilik oson kasb emas. Tergovchining ish vaqti aniq soat bilan belgilanmaydi. Masalan, kechki soat oltida hamma ishdan qaytgan paytda ushlangan shaxs bo'lsa, uning protsessual masalasini belgilangan muddatda hal qilish kerak. Jinoyat haqida ariza yoki xabar kelib tushganidan keyin ham qonun belgilangan muddat ichida qaror qabul qilishni talab qiladi. Jinoyat ishi qo'zg'atilgandan so'ng esa tergovni har tomonlama olib borib, muayyan muddatda xulosaga kelish zarur. Shuning uchun ishning muddati yaqinlashib qolgan bo'lsa, tergovchini eshikdan chiqarib yuborsangiz ham, u bir yo'lini topib yana ish stoliga qaytib keladi. «Hali bitta ishim qoldi», deb o'tirib oladi. Chunki uning zimmasida odamlarning taqdiri, hujjatlar, dalillar, muddatlar turibdi. Buni ota-onalar ham, rahbarlar ham tushunishi kerak. Xodimning ikki-uch kunlab kecha-yu kunduz ishlayotganini ko'rib turib, ishi tugaganidan keyin unga bir-ikki kun dam olish imkonini berish ham rahbarning vazifasi. Tergovchini faqat

xizmat vazifasini bajaradigan xodim deb emas, oilasi, farzandlari, o'z hayoti bor inson deb ko'rish kerak. Oilaning tushunishi va rahbarning to'g'ri munosabati bo'lsa, tergovchi ham ishini, ham oilasini imkon qadar uyg'unlashtirib boradi.

Men yosh tergovchilarning ota-onalari bilan ham ko'p uchrashardim. Ular: «Bolam yaxshi ishlayapti, ro'zg'orni ham tebratyapti», deb gapirishardi. Shunday paytlarda men ularga yana bir narsani tayinlardim: farzandingiz uyga biror qimmatbaho narsa, katta sovg'a yoki imkoniyatiga mos kelmaydigan mol-dunyo bilan kelsa, avvalo: «Buni qayerdan olding?» deb so'rang. Bu gapning zamirida yomon gumon emas, tarbiya bor. Tergovchiga xizmat davomida turli yo'llar bilan ta'sir o'tkazishga, uning ko'nglini olishga, o'z ishini bitirishga harakat qiladigan odamlar uchraydi. Tergovchi ana shularga qarshi tura bilishi kerak.

OILAM – TAYANCHIM

Mening eng ko'p faxrlanadigan jihatlarimdan biri – ota-onam bilan birga yashaganim. Farzandlarimning tarbiyasida eng katta yordamchilarim, shubhasiz, otam va onam bo'lishdi. Shu jihatdan men o'zimni boshqalarga nisbatan ancha omadli bo'lganman, deb hisoblayman. Chunki bobo va buvining mehri va tarbiyasida o'sgan bola boshqacha bo'ladi.

Turmush o'rtog'im hamyurist. U ham o'z sohasida ishladi, uning ham bemalol ishlashiga, kasbiy faoliyatini davom ettirishiga ota-onam sharoit yaratib berishdi. Buni ham oilamiz uchun katta ne'mat deb bilaman.

Farzandlarim ham mening yo'limdan ketishdi. Ikki qizim va bir o'g'lim bor. Qizlarimning biri advokatura yo'nalishini tanlagan, ikkinchisi bankning yuridik bo'limida ishlaydi. O'g'lim esa xususiy notarial faoliyat bilan shug'ullanib kelyapti. Shunday qilib, men tanlagan kasb nafaqat o'z hayotimning, balki farzandlarimning ham kasbiy yo'lini belgilab berdi. Bu, albatta, men uchun alohida faxr.

OTAMDAN QOLGAN ENG KATTA MEROS

Otam haqidagi xotiralaram juda ko'p. Uyda nechta

xona bo'lsa, deyarli hamma-sida otamning kitob javonlari bo'lardi. Hatto balkonda ham kitoblar turardi. Javonlarda kitoblar bir emas, ikki qator qilib terilgan bo'lardi. Har bir kitob qayerda turganini otam juda yaxshi bilardi. Birorta kitob joyidan o'zgarsa, darrov: «Qani, kim oldi?» deb so'rardi. «Olsanglar mayli, faqat o'qib bo'lgach, yana joyiga qo'yib qo'yinglar», derdi.

Otam qayerga borsalar ham, qaytishda mashinani kitobga to'ldirib kelardi. Yozuvchilar hazillashib: «Ozod domla bilan safarga borish ham muammo. Besh kishi mashinada yo'lga chiqamiz, domla kitob olaverib, olaverib, oxiri bitta odam mashinaga sig'may qoladi», deb yozishganini ham eslayman. O'qish, izlanish, yozish, tarjima qilish – kundalik turmushlarining bir qismi edi.

TAJIRIBADAN – TADQIQOTGA

2024-yilda Kriminologiya tadqiqot instituti tashkil etilganda, meni ham ishga taklif qilishdi. Bugun institutda jinoyatlarning barvaqt oldini olish bo'yicha ilmiy asoslangan taklif va tavsiyalar ishlab chiqilmoqda. Bunda xalqaro tajriba, ilmiy tadqiqotlar, milliy qonunchilik, mavjud muammolar, mahalliy olimlarning qarashlari, xodimlar fikri va aholi so'rovlari o'rganilib, tahlillar asosida amaliy tavsiyalar tayyorlanadi. Masalan, Yaponiya-da jinoyatchilik ko'paygan hududlarda politsiya nazoratini kuchaytirish bilan birga, obodonlashtirish, yoritish, xiyobonlar va jamoat joylarini yaxshilashga ham e'tibor qaratilgan. Bu muhitning ham jinoyatchilikka ta'sir qiluvchi omil ekanini ko'rsatadi.

So'nggi yillarda jinoyatchilikka qarshi kurashish bo'yicha ko'plab choralar ko'rilgan va an'anaviy jinoyatlar kamaygan. Biroq jinoyatchilik o'zgarib bormoqda, ayniqsa, kiberjinoyatlar ko'paymoqda. Shu bois zamonaviy texnologiyalarni yaxshi biladigan mutaxassislar va ixtisoslashgan tergovchilarni tayyorlash muhim.

O'z muxbirimiz Adolat FAYZIYEVA yozib oldi.

Tajriba va saboq

Ichki ishlar organlaridagi ko'p yillik xizmat davrim men uchun shunchaki mehnat yillari emas, balki katta hayot maktabi bo'ldi. Xizmat davomida kasbimning ham mashaqqatli, ham sharaflilahzalarini boshdan kechirdim. Shu bois bugungi yosh xodimlarga o'z tajribamdan kelib chiqib aytar gaplarim ko'p.

KASBGA SADOQAT – ULUG' FAZILAT

Biz xizmat qilgan paytlarda ko'plab hujjatlar, dalolatnomalar va turli qaydlarni qo'lda, qog'ozga yozardik. Bu esa ko'p vaqt va mehnat talab qilardi. Xizmat avtomashinalari ham bugungidek yetarli emasdi, xodimlar soni ham hozirgidek ko'p bo'lmagan. Shunga qaramay, zimmamizdagi vazifani sidqidildan bajarishga, xalq tinchligi va osoyishtaligini ta'minlashga harakat qilardik.

Bugun esa ichki ishlar organlari tizimida raqamlashtirish jarayonining jadal kechayotgani, ayniqsa, quvonarli. Ilgari soatlab vaqt talab qilgan ayrim ishlar bugun zamonaviy axborot texnologiyalari yordamida qisqa vaqtda bajarilmoqda. Ma'lumotlarni izlash, qayta ishlash va uzatish imkoniyatlari ham ancha kengaydi. Bu esa xizmat samaradorligini oshirish bilan birga, xodimning vaqti va mehnatini tejashga ham xizmat qilmoqda.

Biroq zamonaviy texnika va texnologiyaning o'zi yetarli emas. Bugungi xodimdan chuqur bilim, puxta amaliy tayyorgarlik, tezkor fikrlash va har qanday vaziyatni to'g'ri baholay olish qobiliyati talab etiladi. Zero, ichki ishlar xodimi, avvalo, xalq bilan hamnafas ishlaydi. U har qanday vaziyatda o'zini tuta bilishi, qonunni puxta bilishi va qaror qabul qilishda adolat tamoyili-ga amal qilishi kerak.

Men bugungi yoshlarga havas qilaman. Chunki ular biz xizmat qilgan davrdagi imkoniyatlardan ancha keng sharoitda kasb egallamoqda. Bugun ular uchun bilim olish, tajriba orttirish, zamonaviy texnologiyalarni o'zlashtirish va kasbiy salohiyatini oshirish uchun ko'plab imkoniyatlar mavjud.

Shunday ekan, aziz yoshlar, sizlarga yaratilgan imkoniyatlarni qadrlang va ulardan unumli foydalaning. Doimo izlaning, bilimingizni oshiring, ustozlar tajribasini o'rganing. Xizmatda intizom va halollikni hamisha ustun qo'ying. Vatanga xizmat qilishdek sharaflil va mas'uliyatli kasb egasi bo'lish hammaga ham nasib qilavermaydi. Sizga bildirilgan ishonchni qalbingizdan his qiling. Yelkangizda xalq tinchligi, jamoat xavfsizligi va yurt osoyishtaligidek ulkan mas'uliyat borligini unutmang.

Kasbingizga sadoqatli bo'ling, xalq ishonchini qadrlang va zimmangizga yuklatilgan vazifani hamisha sharaflil bilan ado eting. Zero, xodimning eng katta mukofoti – el-yurt tinchligi, odamlarning xotirjamligi va xalqning unga bo'lgan ishonchidir.

Davronbek YUSUPOV,
iste'fodagi podpolkovnik,
«Jasorat» medali sohibi.
Andijon viloyati.

MANZILLI PROFILAKTIK TADBIRLAR o'z samarasini bermoqda

Qarshi shahrida xotin-qizlar o'rtasida jinoyatchilik va huquqbuzarliklarning oldini olish, ularning bandligini ta'minlash hamda tazyiq va zo'ravonlikdan himoya qilish borasida tizimli chora-tadbirlar amalga oshirilmoqda. Ayollarning muammolarini o'rganish va ularga amaliy yordam ko'rsatish maqsadida manzilli profilaktik tadbirlar muntazam tashkil etilmoqda.

Joriy yilning o'tgan davrida «Turmush», «Men kuchli ayolman» va «Xavfsiz va sog'lom yurt» tadbirlari doirasida mahallalardagi Ayollar maslahat kengashlari bilan hamkorlikda profilaktik hisobda turgan hamda huquqbuzarlik sodir etishga moyil xotin-qizlar bilan manzilli ish olib borildi. Jumladan, 652 nafar ayolning yashash sharoiti o'rganilib, aniqlangan 425 ta muammo ijobiy hal etildi. Shuningdek, 500 nafardan ortiq xotin-qizlar bilan profilaktik suhbatlar o'tkazildi.

E'tiborlisi, ijtimoiy ko'makka muhtoj, profilaktik hisobda turgan ayollarning 35 nafari ishga joylashtirildi, 30 nafariga moddiy va ijtimoiy yordam ko'rsatildi.

Shuningdek, 5 nafarining shaxsini tasdiqlovchi hujjatlari qayta tiklandi, 8 nafari tibbiyot muassasalariga joylashtirildi, 17 nafariga esa tadbirkorlik faoliyatini yo'lga qo'yishda ko'maklashildi.

Xotin-qizlarni tazyiq va zo'ravonlikdan himoya qilish borasidagi ishlar ham izchil davom ettirilmoqda. Jumladan, jismoniy, ruhiy va iqtisodiy tazyiqqa uchragan 352 nafar ayolga himoya or-

deri berildi. Amaliy ahamiyatga ega ishlar natijasida 182 ta oila yarashtirilib, 156 ta oilaviy nizo bartaraf etildi.

Himoya orderi talablarini buzgan va maishiy zo'ravonlik sodir etgan shaxslarga

nisbatan qonuniy choralar ko'rilib, ular ma'muriy javobgarlikka tortildi.

Tahlillarga ko'ra, joriy yilda Qarshi shahrida 14 nafar xotin-qiz tomonidan 13 ta jinoyat sodir etilgan. Ushbu huquqbuzarliklarning asosiy omillari sifatida ishsizlik, huquqiy savodxonlikning yetarli emasligi, oilaviy nizolar va yengil daromad topishga intilish kabi holatlar qayd etildi.

Ko'rilgan amaliy choralar, ayollar bandligini ta'minlash va manzilli profilaktik tadbirlar natijasida xotin-qizlar tomonidan sodir etilgan jinoyatlar soni o'tgan davrga nisbatan 27,8 foizga kamaydi. Albatta, bu idoralararo hamkorlik va aholi bilan yaqin muloqot o'z samarasini berayotganidan dalolatdir.

Nargiza MAQSADOVA,
katta leytenant.

Qashqadaryo viloyati.

XIZMATIDA HAR BIR SO'Z AHAMIYATLI

— Uzr-u, opa, mening giyohvandlik vositalari savdosiga umuman aloqam yo'q, bekorga shubhalanyapsiz... — deya gumon qilinuvchi shirinso'zlik bilan o'zini oqlashga urindi.

Zangiota tumani IIB huzuridagi Tergov bo'limi katta tergovchisi, podpolkovnik Nasiba Zokirova esa aybini berkitish uchun shu taxlit «niqob» taqib oladiganlarning asl qiyofasini ularning gap-so'zidan, nigohlaridanoq o'qiy oladigan tajribali tergovchilardan biridir. Biroq qonun oldida har bir so'z va ashyoviy dalil o'z isbotini topishi shart. Ushbu holatda ham sertakalluf gumon qilinuvchining yashash xonadoni yerto'lasidan tintuv vaqtida topilgan maxsus qadoqdagi giyohvandlik vositalari barcha haqiqatning fosh etilishi uchun yetarli bo'ldi.

— Surishtiruv jarayonlarida bu kabi vaziyatlarga tez-tez duch kelaman, — deydi podpolkovnik N. Zokirova. — Qilmishiga yarasha jazodan qutulib qolishni ko'zlaganlar shunday yo'l tutadi. Ammo mantiqiy fikrlash, har bir so'zga sinchkovlik bilan yondashish haqiqatni yuzaga chiqaradi. Bunday vaziyatlarda tergovchi nafaqat bilimdon, balki inson ruhiyatini tushuna oladigan ziyrak psixolog ham bo'lishi kerak, deb o'ylayman.

Har bir kasbning o'ziga yarasha mashaqqatli tomonlari bor, albatta. Lekin uning ortidagi vijdon xotirjamligini tuyish ham bir baxt. Ayniqsa, bu kasb tarozisi inson taqdiri va qonun ustuvorligi bilan o'lchanadigan tergovchilik sohasi bo'lsa.

— Yaqinda yo'lda bir notanish opaning «Siz tergovchi Nasibaxonsiz-a», degan so'zlaridan sergak tortib, unga yuzlandim, — deydi lavhamiz qahramoni. — Kutilmaganida haligi opa «Siz qizimning hayoti to'g'ri yo'lga tushib ketishiga sababchi bo'lgansiz, rahmat sizga», desa bo'ladimi?! Ularni taniy olmaganimdan biroz xijolat bo'lib turganimda, opaning o'zi barchasini yodimga soldi. Uning qizi Andijondan o'qishga kirdim, deya poytaxtga kelgan. Ehtiyojlari uchun pul topish maqsadida kafega ishga kirgan. Keyin oson va ko'proq pul topish ilinjida giyohvandlik vositalari savdosiga aralashib qolgan. Achinarlisi, vaqt o'tib giyohvandlik vositasini o'zi ham iste'mol qila boshlagan. Xullas, qizning hayoti izidan chiqib ketgan. Surishtiruv jarayoni-

da uning oliy o'quv yurtiga o'qishga kirmagani ham ma'lum bo'lgan. Va bundan qizning ota-onasi xabardor qilingan.

Opa qizi qilmishiga yarasha jazoni o'tab chiqqanidan keyin katta o'zgarish bo'lganini ham yashirmadi. Hozirda risoladagidek hayot kechirayotganini mamnun bo'lib aytib berdi. Bir ayolning hayoti suv bir loyqalanib tinganidek, iziga tushib ketganini eshitganimda, ich-ichimdan yengil tin oldim. Shu o'rinda tajribamga tayanib bir haqiqatni aytib o'tishim kerak. Ko'pchilik o'z xatosini, ayniqsa, ota-onalar farzandining jinoyat alomatlari bor qilmishini tushunishni xohlamaydi. Ular uchun farzandi go'yoki «Bir stakan oppoq sut». Aslida xatoni berkitish orqali emas, unga yetaklovchi omillarni o'rganish va ularni tahlil qilib, qarshi kurashish orqali tuzatish mumkin.

Xizmatni boshlagan ilk yillarda ustoz, iste'fodagi podpolkovnik Farhod Muhiddinovning «Qonun himoyachisi avval o'zi qonunning mazmun-mohiyatini chuqur anglashi lozim, hech qachon o'z

ustingda ishlashdan erinma!», degan o'gitlarini xizmat dasturiga aylantirgan podpolkovnik Nasiba Zokirova bugun ham har bir qadamini mas'uliyat bilan tashlaydi. Tirishqoqligi va o'ziga nisbatan nihoyatda talabchanligi tufayli hozirga qadar unga ishonib topshirilgan jinoyat ishlarining birortasi suddan qaytmagan.

Har bir ashyoviy dalil ortida achchiq haqiqat yotadi. Ana shu haqiqatni qaror toptirishdek og'ir va mas'uliyatli yo'lda har bir so'z ahamiyatli. Aynan shu jihatni lavhamiz qahramoni o'z faoliyatining mazmuni deb biladi. Oila oshiyonida esa mehribon ona va buvi sifatida dilbandlarining eng birinchi maslahatgo'yiga aylangan. Qolaversa, nabirasi Ussomaning shirin kulgusi, qizi Samiya, o'g'illari Farhodjon va Saidkomilning bilim olishdagi tirishqoqligi uning hayot sahifalari yanada mazmunli yozilishi uchun ishtiyoq, ishonch manbayidir.

Gulnoza TURG'UNBOYEVA,
o'z muxbirimiz.

Toshkent viloyati.

ILM VA IJOD UYG'UNLIGI

Har bir ta'lim muassasasining nufuzi, avvalo, unda faoliyat yuritayotgan fidoyi va salohiyatli pedagoglar mehnati bilan belgilanadi. Ana shunday ustozlar safida IIV Buxoro akademik litseyining tillarni o'rganish kafedrasida boshlig'i, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent D. Zaripova ham alohida o'rin egallaydi. Ko'p yillik samarali pedagogik faoliyati davomida u bilimli, yuksak intellektual salohiyatga ega, Vatan ravnaqiga munosib hissa qo'sha oladigan yoshlarni tarbiyalashni o'zining bosh maqsadi deb bilgan. Uning darslari zamonaviy pedagogik yondashuvlar, o'z o'rnida talabchanlik va samimiy mehr-e'tibor uyg'unligi bilan ajralib turadi.

VATANIM

Sendan yiroqlashsam, qalbm o'rtanar,
Bag'ringda yayrayman, onajon Vatan.
Har bir giyohingda mehr tafti bor,
Unutmam to bor bu jism-u tan.

Onam allasining sehri sen bilan,
Otam shijoati – g'ururim sen-la,
Momolarim aytar qo'shiq va o'lan,
Fido bo'lsin jonim, diyorim – Vatan.

Muhabbat, avvalo, sendan boshlanar,
Go'daklik hislari bag'ringda unar,
Seni sog'inib, ko'zim yoshlanar,
Ko'zim qarog'ida bebaho – Vatan!

Dilfuza Zaripova pedagogik faoliyat bilan bir qatorda, ilmiy izlanishlarni ham davom ettirib kelmoqda. U 2022-yilda «Didaktik asarlarning qiyosiy-tipologik tahlili» mavzusidagi dissertatsiya ishini muvaffaqiyatli himoya qildi. 2023-yilda esa dotsent ilmiy unvoniga sazovor bo'lishi uning ilmiy salohiyati va mehnatiga berilgan munosib e'tirof bo'ldi. Faoliyati davomida 100 dan ortiq ilmiy maqola, monografiya va o'quv-uslubiy qo'llanmalar yaratdi. Uning ilmiy izlanishlari ta'lim sifati va pedagogik tadqiqotlarni rivojlantirishga xizmat qilib kelmoqda.

D. Zaripovanning iqtidori faqat ilm va pedagogika bilan cheklanmaydi. Badiiy ijod bilan ham muntazam shug'ullanib, kitobxonlar e'tiborini qozongan. Uning fidokorona mehnati mu-

nosit e'tirof etilib, respublika va xalqaro tanlovlarda g'oliblikni qo'lga kiritgan. Shuningdek, ilm-fan va ta'lim sohasidagi samarali faoliyati uchun «Ilm-fan fidokori» ko'krak nishoni bilan taqdirlangan.

D. Zaripova nafaqat malakali pedagog va yetuk olim, balki yoshlar shuuriga ilmga sadoqat, kasbga muhabbat hamda ezgulik fazilatlarini singdirayotgan ma'rifat fidoyisi hamdir. Uning boy tajribasi, ilmiy va ijodiy faoliyati mamlakatimiz ta'lim tizimi rivojiga munosib hissa qo'shish barobarida, kelajak avlod uchun ibrat maktabi bo'lib xizmat qilmoqda.

Mirzoqul AHADOV,
o'z muxbirimiz.

Buxoro viloyati.

**Muallim bolaning qalbiga yo'l topishi,
uning qiziqishlarini uyg'ota olishi lozim.**
Ibn SINO

KITOB

Hayot sirlarini men obdan bildim,
Andisha, vijdonni axtarib ko'rdim,
Haqiqatni izlab tentirab yurdim,
Hayot saboqlari sendadir – Kitob.

«Yulduzli tunlar»da quyoshni ko'rdim,
«O'tkan kunlar»imda xalqimni bildim,
«Ufq»ni bir varaqlab, ko'p o'yga toldim,
Hayot saboqlari sendadir – Kitob.

Do'stim kimligini tanitib qo'yding,
Onamning qadrini eslatib turding,
Mehr rishtasini sen bilan tuydim,
Hayot saboqlari sendadir – Kitob.

Dilfuza ZARIPOVA

MUALLIM – MA'RIFAT ME'MORI

Ustoz – ma'rifat mulkining haqiqiy sultoni. Uning taxti maktabda, boyligi kitoblarda, mehnatining mevasi esa shogirdlarining qalbidadir.

Uning eng katta unvoni – «Ustoz» degan sharaflı nom. Bu nomni esa na vaqt eskirtiradi, na yillar xiralashtiradi. Ustoz bor ekan – ilm bor, ma'rifat bor, ezgulik, kelajakka ishonch bor!

ISHONCHINGIZNI OQLASH – KATTA SHARAF

Assalomu alaykum, qadrlı ustozim Behzod Karim-xonovich!

2014-yilda Jizzax davlat pedagogika institutining kimyo-biologiya yo'nalishini tamomlaganimda, kelajakda ekspert-kriminalistika sohasida ishlashimni tasavvur ham qilmaganman. Ichki ishlar organlarida 9 yil davomida turli sohaviy xizmatlarda mehnat qilib, 2022-yilning avgust oyida ekspert-kriminalistika xizmatida ishlay boshlaganimda haqiqiy ustozga juda ham ehtiyoj sezdim. Shunday paytda Siz – Jizzax viloyati IIB Ekspert-kriminalistika markazi bosh eksperti – menga ustozlik qildingiz. Sohada ko'p yillar faoliyat yuritib, boy tajriba to'plagan va to'qqiz yo'nalish bo'yicha ekspertlik qilish huquqiga ega mutaxassis sifatida bergan har bir maslahatingiz men uchun qimmatli saboq bo'ldi.

Siz menga kasb sirlari bilan birga ekspert bo'lish mas'uliyatini ham o'rgatdingiz. Giyohvandlik vositalari, daktiloskopiya, maxsus kimyoviy moddalar bo'yicha tekshiruvlar jarayonida bir haqiqatni angladim: ekspertlikda mayda narsaning o'zi yo'q ekan. Shuning

uchun har bir ishga diqqat, sabr va eng muhimi, xolislik bilan yondashish saboqlarini kitobdan emas, Sizning ishingizga munosabatingizdan o'rgandim.

Bilmaganimni tushuntirdingiz, xato qilsam, to'g'ri yo'lni ko'rsatdingiz. Bugun ish joylarimiz o'rtasida masofa bo'lsa-da, bu ma'naviy yaqinlikni uzolmaydi. Fikr almashish, maslahat

olish, yangi g'oya va fikr olish uchun huzuringizga tez-tez borib turishimning sababi ham shu.

Qadrlı ustozim! Qutlug' ay-yom munosabati bilan Sizga mustahkam sog'lik, oilaviy xotirjamlik, kasbiy faoliyatingizda yangi yutuqlar va munosib shogirdlar tilayman. Men uchun Sizning ishonchingizni oqlash – katta sharaf. Menga kasb sirlarini o'rgatganingiz uchun katta rahmat, hurmatli podpolkovnik!

Hurmat va cheksiz minnatdorlik bilan,

shogirdingiz
Umidjon ABILOV,
G'allaorol tumani IIB
Ekspert-kriminalistika
guruhi katta eksperti,
mayor.

**Tarbiya biz uchun yo hayot –
yo mamot, yo najot – yo halokat,
yo saodat – yo falokat masalasidir.**

Abdulla AVLONIY

SADOQAT – UNVONDAN USTUN

Ichki ishlar organlari tizimida ko'p yillar xizmat qildim. Xizmat yillarida orttirgan tajribam, ko'rgan-kechirganlarim men uchun hanuz hayot maktabi bo'lib xizmat qilmoqda. Shu sababli yosh xodimlarga bir qator muhim tavsiyalarim bor.

Sadoqat. Ichki ishlar organi xodimi uchun eng zarur fazilat – sadoqatdir. Bunda faqat xizmat libosi yoki lavozimga emas, avvalo, Vatanga, xalqqa, qonunga va qasamyodiga sodiqlik tushuniladi.

Halollik. Katta lavozimda ishlamagan bo'lsa-da, halolligi sababli butun jamoa hurmatini qozongan xodimlarni ko'p ko'rganman. Shu sababli eng katta nasihatim – halolligingizni hech qanday moddiy yoki shaxsiy manfaatga almashtirmang. Lavozim ham, unvon ham o'tkinchi, lekin insonning qilgan ezgu ishlari va sof nomi bir umrga qoladi.

Salomatlik. Xodim jismonan baquvvat va ruhan barqaror bo'lishi lozim. Bu kasbda chaqiruv yoki topshiriq qaysi paytda, qanday vaziyatda bo'lishini oldindan bilib bo'lmaydi. Sportni shunchaki me'yor topshirish uchun emas, balki hayot tarzi sifatida qabul qilish kerak.

Huquqiy bilim. Biz xizmat qilgan davrda qonun va me'yoriy hujjatlardagi o'zgarishlarni bilish uchun manbalarni qog'oz shaklda mutolaa qilar, kerakli ma'lumotni topishga ancha vaqt sarflardik. Bugun esa sharoit mutlaqo boshqacha: axborot texnologiyalari rivojlangan, elektron bazalar,

onlayn ma'lumotlar va raqamli tizimlar mavjud. Biroq imkoniyatlar kengaygani sari mas'uliyat ham ortdi – endi «bilmasdim» degan bahona o'tmaydi. Zamonaviy xodim qonunchilikdagi yangiliklarni muntazam kuzatib borishi shart.

Oila. Xizmat qanchalik tig'iz va mas'uliyatli bo'lmasin, oilaga vaqt ajratishni unutmaslik kerak. Mening nazarimda, yaxshi xodim bo'lish uchun yaxshi inson bo'lish kerak. Yaxshi inson esa, avvalo, oilasiga e'tiborli bo'ladi. Yosh xodimlarga yana bir gapni ko'p takrorlayman: ota-onangizning duosini oling. Inson qaysi lavozimda ishlamasin, qancha yutuqqa erishmasin, uning ortida ota-onasining mehnati va duosi bor.

Abduhalim ABDUXALILOV,
Termiz shahar IIB
Faxriylar kengashi raisi,
iste'fodagi mayor.

92 yosh SHUKRONASI

Hayotning og'ir sinovlarini matonat bilan yengib, qariyb chorak asr xalq osoyishtaligi va qonun ustuvorligi yo'lida xizmat qilgan, ko'plab yosh xodimlarni yetishtirgan iste'fodagi mayor Tolibjon ota Hamraliyev 92 yoshni qarshi olmoqda. Ustoz bugun Rishton shahridagi «Toshog'alik» mahallasida farzandlari va nabiralari ardog'ida, safdoshlari va shogirdlarining hurmat-e'tiborida keksalik gashtini suryapti.

**Jahonda bo'lmasa muallim agar,
Hayot ham bo'lmasdi go'zal bu qadar.
Abdurahmon JOMIY**

Uning bolalik va o'smirlik yillari Ikkinchi jahon urushi va urushdan keyingi og'ir tiklanish davriga to'g'ri keldi. Otasi urushga ketgach, uch nafar yosh farzandni tarbiyalash, ro'zg'or tashvishlarini ko'tarish onasi Ziyoratxon ayaning zimmasiga tushdi. Iqtisodiy qiyinchiliklar sababli Tolibjonning o'qishi ham bir muddat izdan chiqdi. Biroq hayot sinovlari uning ilimga bo'lgan intilishini so'ndira olmadi. Urushdan keyin dala ishlarida onasiga ko'maklashib, kechki ishchi yoshlar maktabida tahsil oldi. Oilaviy sharoit tufayli ta'limni davom ettirish imkoni bo'lmagach, tirikchilik payida bo'ldi. Ammo qalbida bilim olish va el-yurtga xizmat qilish istagi hamisha kuchli edi. Shu bois 1963-yilda IIV Toshkent o'rta maxsus maktabiga o'qishga kirdi va uni muvaffaqiyatli tamomlab, ichki ishlar organlarida xizmat faoliyatini boshladi. Dastlab Farg'ona viloyati IIBda ekspert-kriminalist, Oltiariq tumani IIBda tergovchi lavozimida ishladi. 1967-yildan Rishton tumani IIB Jinoyat qidiruv bo'limida tezkor vakil sifatida xizmatini davom ettirdi.

Bu lavozimda qariyb 14 yil faoliyat yuritib, ko'plab og'ir jinoyatlarni ochishda o'zining kasbiy mahoratini namoyon qildi. Keyinchalik So'x va Bag'dod tumanida mas'ul lavozimlarda ishlab, 1991-yilda ehtirom bilan pensiyaga chiqdi.

Bugun Tolibjon ota o'tgan umriga shukrona keltirib yosh xodimlarga doim bir gapni ayta-

di: «Avvalo, kasbingizni yaxshi ko'ring. Halol bo'ling, shunda yuzingiz doim yorug' bo'ladi. Eng muhimi, odamlarga qo'lingizdan kelganicha yordam bering. Chunki yaxshilikni mukofoti yaxshilikdir».

Yaqinda ustozni qutlash uchun uzoq-yaqindan kelgan safdoshlar, shogirdlar va yaqinlar jam bo'lishdi. Suhbat asnosida ustoz bolalik yillari, urushdan keyingi qiyinchiliklar, ichki ishlar organlaridagi ilk xizmat davri, qizg'in faoliyati, ustozlari haqida qiziqarli xotiralarni so'zlab berdi.

Rishton tuman IIB boshlig'i o'rinbosari, kapitan Sarvarjon Yo'ldoshev Farg'ona viloyati IIB boshlig'i, polkovnik Ayubxon Rahmatullayev hamda Faxriylar kengashining tabrigini o'qib berarkan, ehtiromdan ustozning boshi osmonga yetib, dorilamon kunlarga shukrona keltirdi.

**Eminjon OBIDOV,
iste'fodagi mayor.
Abdusot SIDIQOV,
o'z muxbirimiz.**

Farg'ona viloyati.

YUTUQLARIM SABABCHISI – USTOZIM

Har kimning qalbida o'chmas iz qoldiradigan, unga kelajak sari yo'l ko'rsatadigan yo'lchi yulduzi bo'ladi. Ustoz ana shunday ulug' zotlardan biridir.

Mana 18 yildirki, ichki ishlar organlari tizimida xizmat qilib kelmoqdaman. Mening hayotimda ham o'z kasbimni puxta egallashim, mas'uliyatni chuqur his qilishim va erishgan yutuqlarimda ustozim – iste'fodagi serjant Ne'matillo O'roqovning munosib hissasi bor.

Ustozim, sohaning sirlarini, ayniqsa, texnik va taktik mashqlarda nimalarga ahamiyat qaratishni erinmasdan o'rgatganlari hanuz yodimda. Ularning ko'rsatmalari va maslahati zamirida katta hayotiy tajriba mujassam bo'lardi. Bugun shuni anglab yetdimki, hatto tanbeh bersalar ham, biz – shogirdlarining kelajagi uchun qayg'urgan ekanlar.

N. O'roqov menga hamisha maqsadni aniq belgilashni, har qanday vaziyatda xotirjamlikni saqlashni, kichik xatodan ham katta xulosa chiqarishni o'rgat-

di. Eng muhimi, u kishi menga haqiqiy mahorat kundalik mehnat, mashq va o'z ustida tinmay ishlash orqali shakllanishini anglatdi.

Ko'pkurash, qo'l jangi, yakka-kurash va jangovar sambo bo'yicha musobaqlarning viloyat hamda respublika bosqichlarida faxrli o'rinlarga sazovor bo'ldim. Ustozimning «Har qanday g'alaba tinimsiz mashq, o'z ustida ishlashdan boshlanadi», deb ta'kidlaganlarini oltin qoida deb bildim. Shu bois, erishgan natijalarimni uning saboqlari bilan bog'layman. Zero, yaxshi ustoz bergan saboq yillar o'tsa ham shogirdlarga hamroh bo'lib, ularni yangi marralar sari chorlayveradi.

**O'quv qayda bo'lsa, ulug'lik bo'lur,
Bilim qayda bo'lsa, buyuklik bo'lur.**

Yusuf Xos HOJIB

Hargal ustozimni yo'qlab borganimda, o'z tajribalaridan gapirib beradilar, biz – shogirdlarining yutuqlaridan farzandining yutug'idek quvonadilar.

Hayotda, xizmatda qanday muvaffaqiyatlarga erishgan bo'lsam, barchasi uchun ustozim Ne'matillo O'roqovdan cheksiz minnatdorman. Bu insonning ishonchini oqlashni o'zim uchun sharaflı burch deb bilaman.

**Vahob NARZIYEV,
Samarqand viloyati IIB
TVBSO 1-ishg'ol qilish
guruhi katta mutaxassis
mergani, katta serjant.**

TA'LIM-TARBIYADA MASLAKDOSH

Ustoz faqatgina bilim beruvchi emas, balki shogirdining orzu va maqsadlariga qanot bag'ishlovchi buyuk insondir. Men uchun ana shunday muhtaram siymolardan biri – IIV Qashqadaryo akademik litseyining ona tili va adabiyot fani o'qituvchisi Mo'tabar Ravshanovadir.

Mo'tabar ustoz ona tili va adabiyot fanini bizga shunchaki darslikdagi nazariy mavzu sifatida emas, balki hayot bilan bog'lab o'rgatadi. Shu bois har bir darsda yangi fikr va yangi taassurot olamiz.

Muallimimiz badiiy asarlarni tahlil qilishda tayyor xulosalarni taqdim etmaydi, aksincha, asar qahramonlarining xatti-harakatlariga munosabat bildirish, mustaqil fikrlash imkonini yaratadi. Qolaversa, darslarda guruhli topshiriqlar, bahs-munozaralardan foydalanishi mashg'ulotlarni yanada qiziqarli qiladi.

Ustozimizning yana bir muhim fazilati – o'quvchilar bilan samimiy va yaqin muloqot o'rnata olishidir. U bizga nafaqat talabchan pedagog, balki mehribon maslahatgo'y hamdir. Shu sababli dars jarayonida o'z fikrimizni erkin bildirishdan, savol berishdan yoki tushunmagan jihatlarni so'rashdan hech qachon tortinmaymiz.

Menimcha, ustozning buyukligi o'tilgan mavzular soni bilan emas, balki o'quvchi qalbida ilmga, kitobga bo'lgan muhabbatni uyg'ota olgani bilan o'lchanadi. Mo'tabar ustoz bizda ona tilimizga hurmat va adabiyotga ishtiyoqni shakllantirish bilan birga, haqiqiy insoniy fazilatlarni ham singdirib kelmoqda. Bu saboqlar kelajakda qaysi kasbni tanlashimizdan qat'i nazar, bizga juda asqatadi.

Muhtaram ustozim! Sizga sharaflari va mas'uliyatli faoliyatingizda ulkan muvaffaqiyatlar, mustahkam sog'lik va sihat-salamatlik tilayman. Bizga berayotgan bilimingiz, sabringiz va tarbiyangiz uchun chin qalbdan minnatdorman.

Joziba SHUHRATOVA,
IIV Qashqadaryo akademik litseyi 2-bosqich o'quvchisi.

MANGU O'CHMAS MASH'ALA

Men Qashqadaryo viloyatining Kasbi tumanida tug'ilib o'sganman. 2025/2026-o'quv yilida Nukus «Temurbeklar maktabi» harbiy-akademik litseyiga o'qishga qabul qilinib, ayni paytda 2-kursda tahsil olayman. O'tgan vaqt mobaynida bu yerdagi fidoyi ustozlarimdan o'rganganlarim ko'p bo'ldi va shuning natijasida bir qancha yutuqlarga erishdim.

Bu yutuqlar, albatta, tasodif emas. Shu o'rinda huquqshunoslik fanining sir-asrorlarini qalbimga singdirgan, har bir darsni mazmunli va qiziqarli o'tish orqali menda fanga mehr uyg'otgan ustozim Azat Baymuratovning mehnatlarini alohida ta'kidlashni burchim deb bilaman. Ustozning talabchanligi, yuqori mas'uliyati va har bir o'quvchiga individual yondashuvi tufayli huquqshunoslik fanidan chuqur bilim va ko'nikmaga ega bo'ldim.

Fursatdan foydalanib, bizga zahmatli va sharaflari yo'lda mash'ala bo'lib kelayotgan aziz ustozlarimizni bayram bilan chin qalbidan tabriklayman.

Odil ISLOMOV,
IIV Nukus «Temurbeklar maktabi» harbiy-akademik litseyi o'quvchisi.

QALBDA VATAN TUYG'USI BILAN

IIV Sirdaryo akademik litseyida to'rt yuzdan ortiq yoshlar tahsil oladi. Barchasi shaxdam, barchasi navqiron. Ular bilan suhbatlashsang, niyati ezgu, yurtga, elga sadoqat tuyg'usi mavjudligidan cheksiz faxrga to'lasan, kishi.

O'tgan yili litseyi tugatgan o'quvchilarning aksariyati IIV Akademiyasi, boshqa turdosh oliy ta'lim muassasalariga qabul qilindi. Besh nafar bitiruvchi esa xorijdagi nufuzli oliy ta'lim muassasalariga o'qishga kirdi. Mana shu ko'rsatkichlarning o'zi ham litseydagi mavjud muhit, pedagog kadrlarning salohiyatidan dalolat berib turibdi.

Ota-onalar mamnun

Saida Norqo'ziyeva Sardoba tumanidan. Uning qizi bu yil ushbu litseyga qabul qilindi. Qalbidagi ichki ishlar xodimi bo'lish orzusi yetaklab kelgan qizaloq sinovlardan muvaffaqiyatli o'tdi. E'tiborlisi, keyingi yillarda osoyishtalik posboni bo'lish istagidagi qizlar soni ikki karra oshgani bois, kirish ballari ham yuqori bo'ldi. Shuning uchun ham ularning orasidan eng bilimli, kuchlilarigina saralab olindi.

– Qiz bolasan, senga bu kasb to'g'ri kelmaydi, deganimizga qaramasdan, qizim o'z niyatidan qaytmadi, deydi Saidaxon. – Bugun litseyda farzandlarimiz uchun yaratilgan shart-sharoitlarni ko'rib mamnun bo'ldim.

Rostdan ham, litseydagi o'quv xonalari, kutubxona, sport majmualarini ko'rib insonning ko'zi quvonadi. Zamonaviy interfaol doskalar, kompyuterlar o'quvchilar xizmatida.

Faxriy bilan uchrashuv

Litseyda o'quv yili boshida ichki ishlar tizimida muvaffaqiyatli faoliyat ko'rsatib pensiyaga chiqqan, mashhur shaxslar bilan uchrashuv tashkil etishdek ezgu an'ana yo'lga qo'yilgan. Bu yoshlarga o'ziga xos mayoq, bilimga, kelajakka intilishlarida motivatsiya vazifasini bajaradi. Bu gal yoshlar bilan uchrashuvga ichki ishlar faxriysi, iste'fodagi polkovnik Tur-sunboy Rahmonov taklif qilindi.

U viloyat ichki ishlar organlarida uzoq yillar rahbarlik lavozimlarida faoliyat ko'rsatgan, boy tajribasi, ma'rifati bilan barchaga namuna bo'lib kelgan inson. Uning hallolik, sodiqlik, jasurlikka oid hikoyalari yoshlarda katta taassurot qoldirdi.

Ularning har birida kelgusida ana shunday inson bo'lib yetishish niyati tug'ildi. Zotan uchrashuvning asl maqsadi ham shu edi.

Hamkorlikda gap ko'p

Litsey bilan Sirdaryo tumani IIB o'rtasida tizimli hamkorlik o'rnatilgan. Deyarli har hafta xodimlar litseyga tashrif buyurib, ta'lim jarayoniga o'z hissalarini qo'shadi. O'z navbatida, litsey yoshlari ham belgilangan jadval asosida tuman IIBda bo'lishib, jamoat tartibi va xavfsizligini saqlash bo'yicha faoliyat bilan tanishishadi.

– Yoshlar kelajagimiz, shuning uchun ham ularni munosib tarbiyalash burchimiz, – deydi tuman IIB boshlig'ining o'rinbosari, podpolkovnik Hasan Hazratov. – Akademik litsey bilan bu borada o'rnatgan hamkorligimizdan mamnunmiz. Biz yoshlar o'rtasida muntazam ravishda turli targ'ibot tadbirlari, uchrashuvlar va huquqiy musobaqalar tashkil etish yo'li bilan ularning sohaga oid bilimlarini boyitishga ko'maklashamiz.

Abdurahmon MUSTAFOQULOV,
o'z muxbirimiz.

Sirdaryo viloyati.

**Sizdan boshlanadi asli tafakkur,
Munis muallimlar, sizga tashakkur!**

Abdulla ORIPOV

Наставничество

ПЕРЕДАВАЯ ОПЫТ – СОХРАНЯЯ ТРАДИЦИИ

Развитие любой профессии держится на передаче мастерства и традиций от старших к младшим. В ОВД это важно вдвойне: служба требует не только глубоких правовых знаний, но и железной дисциплины, высокой ответственности, умения находить подход к людям. Именно поэтому опыт, накопленный ветеранами, – главный ориентир для молодых сотрудников.

Инспектор-паспортист группы миграции и персонализации ОВД Шафирканского района рядовой Акмал Рузиев служит в органах правопорядка с 2009 года. Коллеги знают его не только как надежного, добросовестного сотрудника, но и как опытного наставника.

В настоящее время он служит плечом к плечу с инспектором группы младшим сержантом Хофизом Хаса-

новым, который начал службу после прохождения подготовки по направлению «Обеспечение паспортной системы» в Институте повышения квалификации МВД. На начальном этапе поддержка коллеги для него весьма кстати. Серьезная база, заложенная в стенах института, позволяет уверенно войти в профессию, а опыт наставника – адаптировать знания к решению конкретных практических задач.

– У Акмала ака в первую очередь учусь ответственному отношению к делу, – говорит младший сержант Х. Хасанов. – Он подчеркивает, что в ходе службы необходимо быть внимательным, тщательно изучать документы. Советы наставника помогают уверенно применять знания, принимать верные решения.

Мирзокул АХАДОВ,
соб. корр.

Бухарская область.

Встреча

ПРОПАГАНДА ДОРОЖНОЙ БЕЗОПАСНОСТИ

В Ташкентском государственном педагогическом университете им. Низами прошел открытый диалог в рамках проекта «Yo'lovchi» («Пассажир»), организованный Центральным кенгашем Союза молодежи Узбекистана совместно с ГУВД г. Ташкента.

Инициатива направлена на повышение культуры дорожного движения, укрепление взаимного уважения между водителями и пешеходами, а также на предотвращение дорожно-транспортных происшествий.

В ходе встречи участникам напомнили ключевые правила безопасности: переходить дорогу только в установленных местах, перед выходом на проезжую часть убедиться в полной остановке транспорта, подавать водителю знак поднятой рукой и категорически отказаться от использования мобильных телефонов и наушников во время движения.

Организаторы планируют продолжить аналогичные профилактические акции и в других учебных заведениях столицы.

Соб. корр.

Общее дело

ДВА СОТРУДНИКА – ОДНА СЕМЬЯ

Капитан Азизбек Турсынбаев – сотрудник оперативно-розыскной службы МВД Республики Каракалпакстан. Его супруга, капитан, старший инспектор Сабина Турсынбаева, служит в отделе внутренней миграции и гражданства Управления миграции и персонализации при МВД Республики Каракалпакстан. У каждого свое направление, свои задачи и ответственность. Но дома они всегда остаются одной командой.

Супруги хорошо знают особенности работы друг друга. Им не нужно долго объяснять, что такое срочный вызов, дежурство или усиленный режим. Оба понимают, насколько ответственна их служба и как много внимания она требует.

– За три года мы окончательно убедились: когда муж и жена служат в одной сфере, это укрепляет не только профессиональные результаты, но и семейный союз, – говорит Азизбек.

У Сабины своя специфика. Работа с вопросами внутренней миграции и гражданства требует внимательности, точности и терпения. Здесь важно не только правильно оформить документы, но и внимательно отнестись к каждому человеку.

Азизбеку, работающему в оперативно-розыскной службе, хорошо знакомы другие профессиональные задачи. Но и в его работе

необходимы выдержка, собранность и умение принимать ответственные решения.

Так разные направления помогают им еще лучше понимать друг друга.

– Взаимная поддержка – наш главный ресурс, – говорит Сабина. – Когда рядом человек, который разделяет твои профессиональные ценности и искренне понимает все сложности работы, любые задачи становятся по плечу.

При этом дома они стараются оставлять рабочие заботы за порогом. Здесь уже нет должностей и строгих обязанностей. Есть просто муж и жена, которым хочется побыть вместе, поговорить, отдохнуть и позаботиться друг о друге.

Их союз – хороший пример того, как общие ценности могут сближать людей.

А главное – какие бы задачи ни ставил новый день, дома их всегда ждет самое важное: своя семья, где они не сотрудники органов внутренних дел, а просто близкие люди, которые любят, понимают и поддерживают друг друга.

Шахноза ПЕРДЕБАЕВА,
докторант Каракалпакского
государственного
университета имени Бердаха.

Республика Каракалпакстан.

ИЗ АРХИВНОЙ ФОТОХРОНИКИ

В прохладной тени деревьев за пиалой свежесваренного чая течет доверительная беседа. Старший участковый инспектор майор милиции Кудратилла Сагдиев обсуждает с аксакалами насущные вопросы и совместную работу по укреплению спокойствия в махалле. Такие искренние, душевные встречи всегда были и остаются основой взаимного уважения, крепости традиций и настоящего народного доверия к защитникам правопорядка.

Ташкент, 1985 год.

A new approach

FIGHTING THE CAUSES,
NOT THE CONSEQUENCES

An extended videoconference meeting was held at the Ministry of Internal Affairs, chaired by minister of Internal Affairs lieutenant general Aziz Tashpulatov. The meeting reviewed efforts undertaken during the first eight months of this year to maintain a stable crime situation, combat crime, and prevent offenses at an early stage.

The meeting emphasized a new approach to ensuring public safety: rather than addressing the consequences after a crime has been committed, it is essential to identify and eliminate the causes and conditions that may lead to offenses at an early stage. Tasks were also set to study the crime situation at the level of neighborhoods and households and to fully implement social prevention mechanisms.

Particular attention was paid to combating cybercrime and digital threats. To implement the instructions

given at the meeting chaired by the Head of State on September 24 on the development of Andijan region, deputy positions responsible for digitalization and combating cybercrime will be introduced in the internal affairs bodies of Andijan city, Shahrikhan and Andijan districts, as well as Tashkent city and Chilanazar district.

The experience is to be introduced across all regions by the end of the year. Increasing public awareness and knowledge of digital security was also identified as an important priority.

Safety and cooperation

TARGETED PREVENTIVE MEASURES ARE
PRODUCING RESULTS

In Qarshi, systematic measures are being implemented to prevent crime and offenses among women, promote their employment, and protect them from harassment and violence.

During the period under review this year, targeted work was carried out with women registered for preventive monitoring and those at risk of committing offenses, in cooperation with Women's advisory councils in local communities, as part of the «Turmush» (Family life), «Men kuchli ayolman» (I am a strong woman), and «Xavfsiz va sog'lom yurt» (A safe and healthy country) initiatives. Living conditions of 652 women were assessed, and 425 identified problems were positively resolved. Preventive discussions were also held with more than 500 women.

Among women in need of social support, 35 were employed,

30 received financial and social assistance, the identity documents of 5 women were restored, 8 were placed in medical institutions, and 17 received assistance in starting entrepreneurial activities.

Protection orders were issued to 352 women who had experienced harassment and violence. As a result, 182 families were reconciled and 156 family disputes were resolved.

This year, the number of crimes committed by women in Qarshi decreased by 27.8 percent. This demonstrates the effectiveness of interagency cooperation and close engagement with the community.

Mentor and mentee

EARNING YOUR TRUST IS
A GREAT HONOR

Dear and respected mentor, Behzod Karimkhanovich!

When I graduated from the chemistry and biology department of Jizzakh State Pedagogical Institute in 2014, I could never have imagined that I would one day work in the field of forensic examination. After serving for nine years in various areas

of the internal affairs bodies, I began working in the forensic examination service in August 2022. At that time, I felt a great need for a true mentor.

It was then that you – the chief expert of the Forensic examination center of the Jizzakh regional Department of Internal Affairs – became my mentor. Your many years of experience and expertise in nine areas of forensic examination, along with every piece of advice you gave me, became invaluable lessons for me.

You taught me not only the secrets of the profession but also the responsibility of being an expert. During examinations involving narcotic substances, fingerprint identification, and special chemical substances, I learned to approach every case with

attention, patience and, most importantly, impartiality. You explained what I did not know and showed me the right path whenever I made a mistake.

Although there is a distance between us today, our spiritual bond has not been broken. I continue to visit you frequently to seek your advice and exchange ideas.

Dear teacher! I wish you good health, family peace, new achievements in your professional career, and worthy students. Earning your trust is a great honor for me. Thank you for teaching me the secrets of the profession, respected lieutenant colonel!

**With respect and deepest gratitude, your mentee,
Umidjon ABILOV.**

A FELLOW IN EDUCATION
AND UPBRINGING

A mentor is not merely someone who imparts knowledge, but a great person who gives wings to a student's dreams and aspirations. For me, one such respected figure is Mutabar Ravshanova, a teacher of Uzbek language and literature at the Ministry of Internal Affairs academic lyceum of Kashkadarya.

Teacher Mutabar teaches Uzbek language and literature not simply as theoretical subjects from a textbook, but by connecting them with real life. That is why every lesson brings us new ideas and impressions.

When analyzing literary works, our teacher does not provide ready-made conclusions. Instead, she encourages us to think independently and express our views on the actions of the characters. Group assignments and discussions also make the lessons more engaging and interesting.

Another important quality of our teacher is her ability to establish sincere and close communication with students. For us, she is not only a demanding educator but also a kind and caring adviser. Therefore, we never hesitate to ask questions or freely express our opinions.

In my view, the greatness of a teacher is measured not by the number of topics covered, but by the ability to awaken a love of knowledge and

books in students' hearts. Teacher Mutabar instills in us respect for our native language, a passion for literature, and important human values.

Dear teacher! I wish you good health and great success in your honorable career. I am sincerely grateful for the knowledge and guidance you give us.

Translated by Munavvar RASHIDOVA, docent.

Faxriylar — faxrimiz

YO'L XAVFSIZLIGI UCHUN QALAM TUTGAN ZOT

Komil Tojiyevning ichki ishlar organlari tizimdagi faoliyati Davlat avtomobil nazorati xizmati bilan bog'liq bo'ldi. Yo'l harakati qoidalarini targ'ib qildi, bolalar bilan bog'liq yo'l-transport hodisalarining oldini olish bo'yicha ishladi. Qalamini ham qo'ymadi: maktablarda yo'lda madaniyatli harakatlanish mashg'ulotlarini tashkil etish va militsiya xodimlari hayoti haqida chiqishlar qildi. Ularda vaziyatni chuqur tahlil qilar, kamchilik va nuqsonlarni bartaraf etish uchun aniq takliflar berardi. Shu tajriba va tashabbus 1980-yili televideniye bilan hamkorlikda tashkil etilgan «Yo'lingiz bexatar bo'lsin!» ko'rsatuvida ham namoyon bo'ldi. Uning o'zi mualliflik va boshlovchilik qilgan ko'rsatuv 1990-yili «Oq yo'l» telejurnaliga aylantirildi.

O'sha yillarda maktablarda yo'l harakati xavfsizligini o'rgatish bo'yicha o'zbekcha qo'llanma yo'q edi. 1990-yil oxirida Komil aka qisqa muddatda «Yo'l hodisalarida bolalar shikastlanishining oldini olish» kitobini yozdi. Mazkur qo'llanma Xorazm viloyati Xalq ta'limi bo'limi hamda unga bevosita bo'ysunuvchi viloyat pedagogika jamiyati raisi Shukurjon Madrahimovning yordami bilan 1991-yili «Mehnat» nashriyotida 10 ming nusxada chop etildi va viloyat maktablariga tarqatildi.

1995-yilda Komil Tojiyev respublika xalq ta'limi xodimi Pozil Sodiqov bilan hammualliflikda «Bolalar bog'chalarida yo'l qoidalarini o'rgatish» kitobini yozdi. «O'qituvchi» nashriyotida 50 ming nusxada chop etilgan kitob respublika maktabgacha ta'lim muassasalariga tarqatildi.

1997-yilda Komil aka militsiya mayori unvoni bilan pensiyaga chiqdi, lekin ijodiy faoliyatdan to'xtamadi. 2006-yili viloyat ichki ishlar boshqarmasining «Osoyishtalik uchun» gaze-

tasi tahrir hay'ati a'zoliciga o'tkazildi, keyinchalik yetti yil davomida shu nashrga muharrirlik qildi.

2006-yilda Komil aka viloyat IIB Yo'l harakati xavfsizligi xizmatining 1936–2006-yillardagi tarixini yorituvchi «Yillar va yo'llar» kitobini yozib, nashrdan chiqardi. Unda o'zi guvoh bo'lgan voqealar bilan cheklanmay, arxiv hujjatlari, turli manbalar va faxriylar xotiralariga tayanib, soha tarixini atroflicha bayon qildi. 2011-yilda O'zbekiston mustaqilligining yigirma yilligiga bag'ishlab kitobning ikkinchi jildini ham

yo'zib, chop ettirdi. 2021-yilda Xorazm viloyati militsiyasi tarixiga bag'ishlangan «Jangovar postda bir asr» nomli kitobi nashrdan chiqdi. 2022–2026-yillarda jinoyat qidiruv xodimlari hayotidan olingan rus tilidagi «Расплата» kitobi, YHXB xodimlari hayoti bilan bog'liq «Do'zaxdan quvilgan» nomli hajviy hikoyalar kitobi hamda she'riy to'plamlari chop etildi. Ayni paytda Komil aka 1999-yil 30-mart kuni Xorazmda terrorchilar garovga olgan avtobus yo'lovchilarini ozod qilish voqealari haqidagi «Sarimoy voqealari» hujjatli

qissasini tugatgan va nashrga tayyorlamoqda.

Komil Tojiyev bugun Xorazm viloyati IIB Faxriylar kengashi raisi o'rinbosari. «Mehnat va jangovar shuhrat» muzeyi faoliyatida ham faol qatnashadi. Yosh xodimlarni Vatanga muhabbat, kasbga sadoqat va milliy an'analarga hurmat ruhida tarbiyalashga munosib hissa qo'shib kelmoqda.

Ichki ishlar organlaridagi Tojiyevlar sulolasi ham davom etmoqda. Komil akaning o'g'li, podpolkovnik To'lqin Tojiyev Yangiariq tumani IIB profilaktika katta inspektori. Nevaralari — leytenant Suhrob Komilov Bog'ot tumani IIB YHXB katta inspektori, leytenant Azizbek Nurullayev esa viloyat IIB Ma'naviy-ma'rifiy ishlar va kadrlar bilan ta'minlash xizmati katta inspektori lavozimida faoliyat olib bormoqda.

Nilufar JABBOROVA,
o'z muxbirimiz.
Xorazm viloyati.

«Ustoz-shogird» an'anasi

UMRGA KO'CHGAN SABOQLAR

2019-yilda Oltinko'l tumani IIB probatsiya guruhida xizmat boshlagan kezlarimda mayor Elyorbek Ismoilov bilan birga ishlash nasib etdi. Ikki yil davomida yonma-yon xizmat qildik. Bu davr men uchun kasbiy mahoratimni shakllantirgan katta maktab bo'ldi.

U ishning ko'pchilik e'tibor bermaydigan mayda tafsilotlarigacha alohida ahamiyat qaratardi. Hujjatlarni yuritish, belgilangan tartibga amal qilish, intizomni saqlash, har bir vazifani puxta bajarish kabi talablar uning faoliyatida doimo ustuvor edi. Bu qarashlar mening ham xizmatga munosabatim va ish uslubim shakllanishida muhim o'rin tutdi.

Insonlar bilan muloqot qilish borasidagi saboqlari esa men uchun alohida ahamiyatga ega. Xizmat yuzasidan suhbat chog'ida qanday masofa saqlash, qaysi mavzuni

Suratda: mayor Elyorbek Ismoilov.

qachon tilga olish, suhbatdoshning fikrini qanday anglash, uning aytgan so'zidan ko'ra, aytmay qolgan gaplariga ko'proq e'tibor qaratish lozimligini amalda ko'rsatib berdi. Odamning yuzidagi ifoda, nigohidagi

o'zgarish, ovoz ohangi, o'zini tutishi va fikrlash tarzi orqali ichki holatini anglash mumkinligini ham o'rgatdi. Bunday yondashuv probatsiya sohasida, ayniqsa, muhim. Chunki bu yerda hujjatlar bilan ishlashning o'zi

yeterli emas. Turli taqdirga ega insonlar bilan muloqot qilish, ularning holatini tushunish va har biriga alohida yondashish talab etiladi. O'sha paytlarda olgan saboqlarim bugungi faoliyatimda ham asqatmoqda.

Ustozning yana bir jihatini alohida qadrlayman: u bilganlarini boshqalardan aslo qizg'anmaydi. Yillar davomida to'plagan tajribasini, xizmatda orttirgan ko'nikmalarini yosh xodimlarga sidqidildan o'rgatadi. Mabodo, o'zi bilmagan mavzuda savol berib qolsangiz ham, kimlardandir so'rab, aniqlab, keyin sizga o'rgatadi. Bu esa uning o'z kasbiga va shogirdlariga bo'lgan munosabatini yaqqol namoyon etadi.

Davronbek NABIJONOV,
Andijon viloyati IIB JXX
Probatsiya boshqarmasi
MTB inspektori, kapitan.

Mulohaza

– Bolam, Rahima xolang kelyapti, salom bergin-da, hovlidan kichkina stulchani olib chiq, biroz gaplashamiz.

– Buvi-i-i-i, salom berishim shartmi, baribir eshitmaydi-ku. Shu kampirlar yig'ilvolib nimani gaplashasizlar o'zi...

– Sal balandroq ovozda gapirsang eshitadi, bolam, unday dema...

Ularga yaqinlasharkanman, onaxonning chamasi o'n olti yoshlardagi nabirasi bilan shu taxlit suhbatini beixtiyor e'tiborimni tortdi. Yigitchaning jingalak sochlari-yu, o'zining o'lchamidan ancha kattaligi uchun xuddi dala qo'riqchisiga ilingandek osilib turgan ustboshidan uning «o'ta zamonaviy» ekanini payqash qiyin emasdi. Gap bunda emas, tashvishlisi, shu «o'ta zamonaviy» niqob ortida ota-bobolardan qolgan oddiygina insoniy hurmat, kattaga ehtirom va odob-axloq tushunchalari yemirilib borayotganining jonli guvohi bo'lganimda edi.

Shu onda yoshligimda bobomning do'stlari bilan katta chinor ostida chillak o'ynagani haqida zavq bilan so'zlab bergani yodimga tushdi. O'shanda ularning hayotiy hikoyalarini tinglab, milliy urf-odatlarimizga azbaroyi qiziqib ketganimdan rosa kitoblar o'qigandim. Milliy o'yinlar, liboslar, lapar qo'shiqlardan tortib, zog'ora nonning tarixigacha izlaganim yodimda. Bugunning ayrim yoshlarida esa kattalarning so'zlaridan ibrat olish tugul, oddiy salom-alikka ham toqat yo'qligidan qattiq afsuslandim.

ZAMONAVIYLIK – TARAQQIYOTMI YOKI MA'NAVIY INQIROZ?

Globalashuv asrida farzand tarbiyasi har qachongidan ham murakkab, mas'uliyatli jarayonga aylangani hech birimizga sir emas. Bugungi yoshlar ulg'ayayotgan muhit axborot oqimi va kundalik turmush tarzi nari borsa 25–30 yillar oldingi bizning bolaligimizdan tubdan farq qiladi, albatta. Biroq jamiyatdagi shiddatli taraqqiyot

ILDIZI QURIGAN DARAXT MEVA BERMAS

ortidan bir achchiq haqiqat yuzaga qalqib chiqmoqda. Ya'ni, o'ta zamonaviylashish oqibatida milliy qadriyatlarimizdan uzoqlashib borayotgan ayrim yoshlar ertaga jamiyatga nima naf keltiradi? Ularning orasida o'z ona tiliga boshqa tillarni sun'iy ravishda qorishtirib, chala-chulpa muloqot qiladiganlar ko'payib borayotgani esa alohida bir og'riqli mavzudir.

Xullas, tan olish kerak, bugun ko'cha-ko'yda, jamoat transportlarida, ta'lim dargohlarida tanimagan odamga salom berish, keksalarga joy bo'shatish, kattalarning gapini bo'lmasdan tinglash kabi azaldan qon-qonimizga singib ketgan kundalik oddiy odob qoidalari ba'zi yoshlar uchun «eskilik sarqiti»dek ko'rinayotgani yaqqol sezilmoqda. Bu shunchaki e'tiborsizlik emas, bu – millatning ma'naviy immuniteti susayib borayotganining xavotirli ko'rinishidir.

TAFAKKURDAGI QASHSHOQLIK

Kundalik hayotimizda ayrim yoshlarning «ko'chabop» kiyim kiyish va

yengil-yelpi turmush tarziga ergashishi ularning ichki erkinligi va zamonaviyligi namoyishimikin, deb o'ylanib qoladi kishi. Aslida chinakam zamonaviylik tor yoki haddan ziyod keng kiyim kiyish, «eng qiyqiriq moda»larga ergashishda emas, balki ilm-fanni chuqur egallash, keng dunyoqarash, yuksak mas'uliyat hissi hamda o'z tarixini hurmat qilishda namoyon bo'ladi. Afsuski, ba'zi yoshlar g'arb madaniyatini yuzaki kuzatib, uning faqatgina tashqi ko'rinishidan andoza olishmoqda va buni haqiqiy «erkinlik» deb qabul qilishmoqda.

Milliy o'zlikni unutish daraxtning ildizidan ayrilishi bilan barobardir. Ildizi qurigan yoki kallaklangan daraxt esa hech qachon meva bermaydi. O'z tarixi va qadriyatlaridan mahrum bo'lgan inson ham kelajakda mustaqil fikrlaydigan, jamiyatga nafi tegadigan yetuk shaxs sifatida shakllana olmaydi. Bundaylar o'zligini yo'qotishi bilan birga, tez-

kattalarning amaliy xatti-harakatiga qarab voyaga yetadi. Oila qo'rg'oni-da farzand mehr-oqibat, an'ana va ibratli qadriyatlar bilan sug'orilmas ekan, uning qalbida muqarrar ravishda ma'naviy bo'shliq paydo bo'ladi. Bu bo'shliqni esa ijtimoiy tarmoqlarning buzg'unchi g'oyalari va soxta «qahramon»lari egallab olishi turgan gap.

XULOSA O'RNIDA

Biz farzandlarimizning zamonaviy fan-texnika bilimdoni, xorijiy tillarni mukammal o'zlashtirgan yetuk mutaxassis, jamiyatda o'z o'rniga ega shaxs sifatida kamol topishini istaymiz va shu maqsad yo'lida ularni bor imkoniyatlarimiz bilan qo'llab-quvvatlaymiz. Biroq bu taraqqiyot milliy

da ma'naviy qashshoq – manqurtlarga aylanib qolishi hech gap emas.

OILA – TARBIYA BESHIGI

Har qanday muammoning ildizi, u xoh tarbiyada bo'lsin, xoh ta'limda, avvalo, oilaga borib taqaladi. Zero, oila – barcha ezguliklar beshigidir. Biroq oramizda farzandning faqat moddiy ta'minoti, ya'ni qimmatbaho telefon va zamonaviy kiyim-kechagini birinchi o'ringa qo'yib, uning ma'naviy-ruhiy dunyosiga e'tiborni susaytirayotganlar ham yo'q emas. Shu bois tarbiyada tanaffusga o'rin yo'q, uning davomiyligi uchun har bir ota-ona o'z zimmasida ulkan mas'uliyat his etishi shart.

Qolaversa, bola quruq nasihatga quloq tutib emas,

o'zligimizni, ona tilimizni oyoqosti qilish hisobiga emas, aksincha, milliy poydevorni zamonaviy bilimlar bilan yanada boyitish asosida amalga oshishi shart.

Unutmaylik, bir haqiqat bor: o'z tarixini, qadriyatlarini qadrlamagan, unutgan millatning ertasi ham, kelajagi ham bo'lmaydi. Shunday ekan, bugun jiddiy o'ylaylik, ayrim yoshlarimizda seziylayotgan bepisandlik va loqaydlik ildiziga bolta urmas ekanmiz, ertaga kech bo'lishi mumkin. Har bir yoshning qalbida o'z Vataniga mehr, milliy an'analarga hurmat tuyg'usini singdirish – barchamizning insoniy burchimizdir.

**Gulnoza
TURG'UNBOYEVA,
o'z muxbirimiz.**

Tarixdan tariqcha

BIR SHE'RGAGA QO'YILGAN

200 HAYKAL

Jahon ayvonida juda ko'p haykallarga duch kelamiz. Ular orasida turli o'lcham va turli ko'rinishda qad rostlagan inson qiyofasidagi yodgorliklardan tortib, gulga, boltaga va hatto-ki har xil hayvonlarga qo'yilgan haykallar bor. Lekin so'zga tiklangan birinchi yodgorlik bizning yurtimizda bunyod etilgani bilan haqli ravishda faxrlansak arziydi...

YAPONIYADA TUG'ILGAN G'OYA

Avar xalqining mashhur shoiri, buyuk so'z ustasi Rasul Hamzatov 1965-yilda Yaponiyaga qilgan safari chog'ida Xirosima shahrida Sadoko Sasakiga qo'yilgan haykalni borib ko'radi. Shoirning hassos yuragini qizaloq taqdirining tarixi tig'siz tilib o'tadi. Ma'lum bo'lishicha, AQSH tomonidan tashlangan atom bombasi ta'sirida leykemiya kasalligiga chalingan qizaloq mingta turna uni qutqarishi to'g'risidagi afsonaga ishongan va har kuni qog'ozdan oppoq turnalar yasagan. Afsuski, turnalar soni mingtaga yetmasdan, u leykozdan vafot etgan.

Yurtiga qaytib kelgandan keyin ham bu og'ir xotiralar shoirni tinch qo'ymagan. Uning ko'z o'ngida qog'ozdan oppoq turnalar yasayotgan umidvor Sadoko Sasaki, biri Ikkinchi jahon urushida halok bo'lgan, yana biri jangohda bedarak yo'qolgan akalari gavdalanavergan. Biri ikkinchisini boshlab kelgan bu so'ngsiz va zalvarli o'ylar oppoq qog'ozga to'kilib, «Turnalar» she'ri dunyoga kelgan.

TURNALARGA AYLANGAN YIGITLAR

O'tgan asr o'rtalarida eng sevimli estrada qo'shiqchisi bo'lgan Mark Bernes «Turnalar» she'rini birinchi ko'rgandayoq, uning mashhur qo'shiqqa aylanishini anglab yetgan. Darhol tarjimon Naum Grebnevga qo'ng'iroq qilib, she'rni avar tilidan rus tiliga o'girishni so'ragan. Tarjima tayyor bo'lgach, mutarjim bilan xonanda qo'shiq yanada jarangdor va mazmundor bo'lishi uchun she'rdagi qaysi so'zlarni o'zgartirish ustida bosh qotirishgan.

R. Hamzatovning xotirlashicha, tarjimon bilan birgalikda, M. Bernesning istagi qondirilgan. Ya'ni, she'rdagi «yigitlar» so'zi «soldatlar» so'ziga almashtirilgan. Va bu bilan qo'shiq

MENING NAZARIMDA QONLI JANGLARDAN
UYIGA QAYTMAGAN EL FARZANDLARI.
ONA TUPROQQA BOSH QO'YGAN YERDA,
OPPOQ TURNALARGA AYLANGAN BARI

yanada boyib, umuminsoniy mohiyat kasb etgan.

QANOT QOQQAN QO'SHIQ

Mark Bernes ko'p yillar mobaynida bastakor Yan Frenkel bilan ijodiy hamkorlik qilib kelgani bois, undan «Turnalar» qo'shig'iga kuy bastalashni so'ragan. Biroq mohir kompozitor ham ancha vaqtgacha shoirning fikrlarini to'liq aks ettiradigan kuyni topa olmaydi. Oradan ikki oy o'tgachgina ilk notalar qog'ozga ko'cha boshlaydi. Shundan so'ng o'z-o'zidan ohang yog'ilib, musiqiy matn dunyoga keladi.

Xuddi she'r kabi ta'sirchan chiqqan musiqani eshitgan Mark Bernes ko'z yoshlarini tiya olmaydi. Bu holatning yana bir sababi bor edi. Chunki bu paytda og'ir kasallikka chalingan xonanda uni ijro etish va yozib olishga ulgura olmaslikdan cho'chirdi...

Nihoyat, 1969-yil iyulida og'ir xasta bo'lishiga qaramay, o'pka saratoni kasalligidan aziyat chekayotgan Mark Bernes o'g'li yetovida ovoz yozish studiyasiga yetib keladi va qo'shiq birinchi urinishdayoq yozib olinadi. Oradan roppa-rosa bir oy o'tgach, o'nlab o'lmas

qo'shiqlari bilan xalqlar qalbida o'ziga haykal tiklagan mashhur xonanda bu yorug' olamni tark etadi.

Eng qizig'i, xalqaro miqyosda qanot qoqqan qo'shiqning qanotlarini qaychilamoqchi bo'lgan aqli ko'tohlar ham topiladi. O'zlarini mafkura himoyachilari deb hisoblagan bunday kaslar eng yuqori idoralarga, hatto Siyosiy byuroga ham xat yozib, ularning

“

O'zbekistonga kelgan Rasul Hamzatov o'z she'riga qo'yilgan yodgorlikni ko'rish uchun Chirchiq shahriga borganda hayrat dengiziga sho'ng'iydi va beixtiyor lablaridan shunday so'zlar uchadi: «**Qo'shiqqa madaniyatli va san'atsevar xalqgina haykal qo'yadi. O'zbek xalqi ana shunday madaniyatli va san'atsevar xalq**». Keyinchalik shoir bu so'zlarini eng katta anjumanlarda va nufuzli davralarda ham bot-bot hayajon bilan takrorlagan.

fikricha, ibodat qo'shig'iga o'xshab qolgan bu san'at asarining ijro etilishiga ta'qiq qo'yishni so'rashgan. Faqat bu iltimosnomalarni ko'rib chiqqan o'sha paytdagi oliymaqom rahbarning ijozati bilan qo'shiq matni 1969-yilda «Krugozor» jurnalida nashr etilgach, u yanada ommalashadi.

SO'ZGA QO'YILGAN BIRINCHI YODGORLIK

Eng avval kalom paydo bo'lganini barchamiz birdek e'tirof etamiz. Lekin so'zga mahobatli yodgorlik tiklanganini hamma ham birdek bilavermasa kerak.

1972-yil 8-mayda Chirchiq shahrida me'mor S. Sutyagin loyihasi asosida haykaltarosh Y. Kiselev tomonidan tiklangan «Turnalar» memorialining ochilish marosimi bo'lib o'tadi. Buyuk so'z zargari Rasul Hamzatovning mashhur she'ri va unga bastalangan qo'shiq motivi asosida yaratilgan ushbu monument Ikkinchi jahon urushida halok bo'lgan askarlar xotirasiga bag'ishlab barpo etilgan. Memorialning markazida yodgorlik supachasi poyidagi suvi tizillab oqayotgan granit «buloq» yonida so'nggi bor qanot qoqayotgan, boshi osmonga qaragan yarador turna haykali o'rnatilgan. Bu timsol halok bo'lgan askarning ramzi sifatida yaratilgan. Uchta yodgorlik toshi atrofidagi turnalarning shahar tomonga qarab parvoz qilayotganida ham o'ziga xos ramziylik bor. Ular Chirchiqqa qaytmagan

1695 nafar norg'ul yigitning pok ruhlaridir.

Shu ma'noda, granit tosh yuziga Rasul Hamzatovning «Turnalar» she'ridan olingan dastlabki to'rtlik o'zbek va rus tillarida o'yib yozilganida ham, haykal poydevori ichiga urushda halok bo'lgan 1695 nafar chirchiqliklarning ism-shariflari yozilgan maxsus kapsula ko'milganida ham tarixga asoslangan mantiqiy yechim bor.

XULOSA O'RNIDA

O'zbek diyorida avar shoirining she'ri asosida Ikkinchi jahon urushi jangohlaridan qaytmagan qahramonlar xotirasiga qad rostlagan memorial yaxshi bir an'anani boshlab berdi. Oradan roppa-rosa o'n yil o'tgach, Rossiyaning Saratov shahridagi Sokolovaya tog'ida balandligi uch metrlik uchta ustun ustida 12 ta turnadan iborat saf shimolga – urush kechgan tomonga qarab uchayotgandek tasvirlangan monument o'rnatilgan.

1986-yilda esa shoirning vatani – Dog'istonning G'unib qishlog'ida me'mor Gadji Ganiyev tomonidan yaratilgan memorialda osmonga qarab intilayotgan poydevor va unda uchib ketayotgan turnalar safi tasvirlangan. Rasul Hamzatovning o'zi ushbu haykalning ochilishida shaxsan qatnashgan. Shuningdek, shoirning tug'ilgan qishlog'i Sadada ham yirik memorial va «Oq turnalar» muzey-majmuasi mavjud.

Sankt-Peterburgdagi Nevskiy memoriali ham aynan shu she'rga bag'ishlangan bo'lib, unda urushda halok bo'lgan askarlarning ramzi sifatida devor fonida uchib ketayotgan turnalar aks etgan. Shuningdek, Rossiya hamda jahonning yuzlab shaharlarida tiklangan me'moriy obidalarni ham qo'shib hisoblaganda, ularning umumiy soni 200 dan oshadi. Bu esa beqiyos shoir Rasul Hamzatov dahosining qanchalar buyukligini yana bir bor namoyon etadi.

Temir QURBON

MAVSUM O'ZGARISHLARINING ORGANIZMDAGI AKSI

Kuz oylarida ob-havoning keskin o'zgarishi, namlik va salqin shamollar inson organizmi, xususan, immunitet tizimi uchun jiddiy sinov hisoblanib, turli xastaliklar kuchayishiga sabab bo'ladi. Toshkent shahar IIBB Tibbiyot bo'limi poliklinikasi terapevt shifokori Lola Hasanbayevaning qayd etishicha, bu kabi mavsumiy o'zgarishlar paytida organizmni asrash, sog'liqni mustahkamlash hamda shifokor tavsiyalariga qat'iy amal qilish muhim ahamiyat kasb etadi.

Mavsumiy gipotireoz. Surunkali charchoq, kayfiyat o'zgarishi, vazn ortishi, doimiy et uvushishi, mialgiya va bo'g'imlardagi og'riq gipotireoz alomatlari hisoblanadi. Xastalik chog'ida organizmda qalqonsimon bez gormonlari ishlab chiqarish jarayoni susayadi.

Allergiya. Shu oylarda gullaydigan o'simliklar changi, mog'or va chang kanallari kuchli allergiya qo'zg'atuvchi hisoblanib, burun bitishi, ko'z yoshlanishi va qizarishi, astma xurujlari va allergiyaning boshqa alomatlarini keltirib chiqaradi.

O'tkir respirator virusli infeksiyalar. Bunda bemorlarda ko'pincha burun bitishi, isitma chiqishi, tomoqdagi og'riq, yo'tal kabi alomatlar kuzatiladi. Bu pallada xastalikni yuqtirib olmaslik uchun odamlar ko'p to'planadigan joylardan uzoqroq yurish, shaxsiy gigiyena qoidalariga qat'iy rioya qilish va immunitetni mustahkamlash o'ta muhim.

Yurak kasalliklari. Havo haroratining keskin tushib ketishi, atmosfera bosimining o'ta o'zgaruvchanligi stenokardiya, gipertoniya kasalliklari xuruji, yurak ishemiyasining zo'rayishiga olib keladi.

Bronxit. Sovuq tushishi bilan bronxlarning shilliq pardasi shamollashi tufayli davomli yo'tal

va ko'krak qismida og'riq kuzatiladi. Bronxitni darhol davolash zarur, aks holda, u tez orada surunkali shaklga o'tishi va salbiy oqibatlariga olib kelishi mumkin.

Asab faoliyatining buzilishi. Nam havo, kun qisqarishi va ultrabinafsha nurlarining yetishmasligi, avvalo, uyquchanlik, keyin esa og'ir ruhiy kayfiyatni keltirib chiqaradi. Yuqoridagi holatlar kuzatilgan taqdirda, zudlik bilan shifokorga

murojaat etish va uning ko'rsatmalariga amal qilish zarur.

Bu davrda kuzatiladigan kasalliklar ko'pincha faqat ob-havo o'zgarishlariga emas, balki tanada ba'zi vitamin hamda foydali moddalarning yetishmasligiga ham bog'liq bo'lib, bunday noxush holatlarning oldini olish uchun taomnomaga quyida sanab o'tiladigan mahsulotlarni kiritish maqsadga muvofiqdir.

Oshqovoq – beta-karotin, C va E vitaminlari hamda kaliyga boy. Immunitetni mustahkamlab, teri holati va ko'rish qobiliyatini yaxshilaydi.

Bodrezak (kalina) – tarkibida C vitamini, flavonoidlar, organik kislotalar bor. Ruhiy siqilish va xavotirga tushish, qon bosimi oshishi va uyqusizlik holatlaridan qutulishga yordam beradi.

Na'matak – C, A, E vitaminlari, temir va pektinlar mavjud. Gripp va shamollashga qarshi samarali vosita bo'lib, qon tomirlari faoliyatiga yordam beradi.

Meva va sabzavotlar – organizmni zarur va foydali moddalar bilan to'yintiradi, immunitetni oshirishga xizmat qiladi.

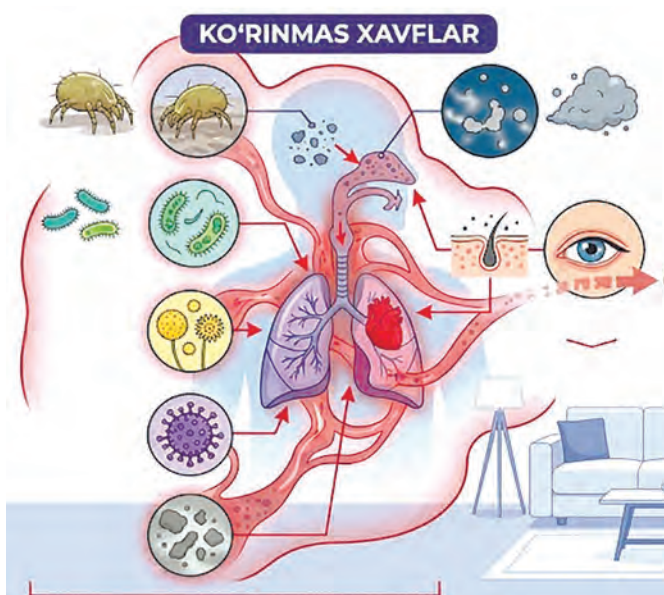
Topinambur (yer noki) – kaliy, magniy va temir moddalariga boy. Organizmni tozalaydi, qonda qand miqdorini kamaytiradi va mikroflorani oziqlantiradi.

Sholg'om – tarkibida K va C vitaminlari, kalsiy moddasi bor. Tanadagi shishlardan forig' etadi, shamollashni davolashda qo'l keladi, bo'g'imlar va jigar uchun juda foydali.

Bir so'z bilan aytganda, bu mavsumda xastalanmaslik uchun organizmni asta-sekin chiniqtirish, o'rtacha jismoniy yuklamalarni amalga oshirish, immunitetni mustahkamlash, barcha zarur vitamin va mikroelementlarga boy bo'lgan yeguliklar iste'mol qilish lozim. To'laqonli sog'lom uyqu, faol hayot tarzi, mehnat va dam olish tartibining to'g'ri taqsimlanishi ham bunda muhim ahamiyat kasb etadi.

KO'RINMAS XAVFDAN HIMOYALANING

Ma'lumki, biz yashab turgan atrof-muhit tabiiy va muqarrar ravishda chang-g'ubor bilan qoplanib turadi. Bu holat inson salomatligiga jiddiy zarar yetkazishi mumkin. Jumladan, oddiy ko'z bilan ilg'ab bo'lmaydigan uy changlari mikroskop ostida tekshirilganda, ular turli noorganik va organik zarrachalar, viruslar, yuzlab mikrobakteriyalardan iborat ekanligi aniqlangan. Tashqaridan kirib keladigan quruq zarralar, gul changlari va turli mikroorganizmlar ham xona havosiga singib boradi.

Ko'p hollarda chang zarralari burun va yuqori nafas yo'llariga tushib, bronxit, astma xurujlarini keltirib chiqaradi, o'pka faoliyatining pasayishiga olib keladi. Shuningdek, ko'z shilliq qavatiga tushgan chang-g'ubor kon'yunktivit, qizarish va achishishni keltirib chiqaradi. Teriga o'rnatilgan chang esa teri teshikchalarini berkitib, allergik toshmalar, dermatit va erta qarishga sabab bo'lishi mumkin. Bundan tashqari, o'pka orqali qonga o'tgan mayda chang zarrachalari qon tomirlarining yallig'lanishiga,

tiqilishiga va qon bosimi oshishiga sabab bo'ladi. Bu esa infarkt, insult va boshqa yurak xastaliklari xavfini keskin oshiradi. Ayniqsa, bu holatlar bolalar va keksalar uchun o'ta xavfli bo'lib, turli infeksiyalar, allergik kasalliklar, shuningdek, qandli diabet va hatto onkologik kasalliklar rivojlanishiga olib keladi.

Bunday xavflarning oldini olish uchun xonadonlarda muntazam ravishda tozalash ishlarini olib borish zarur. Shu bilan birga, uydagi chang to'plovchi buyumlarni kamaytirish hamda

ularni yopiq javonlarda saqlash maqsadga muvofiqdir. Oyna pardalari va gilamlarni o'z vaqtida yuvish, xonalarni kun davomida muntazam shamollatish, poyabzalni uyga kirgan zahoti tozalab, o'z joyiga qo'yish lozim. Shuningdek, uy ichidagi havoni toza saqlash uchun chiqindilarni o'z vaqtida olib chiqib tashlash, nam latta bilan changlarni tez-tez artib turish o'ta muhim.

Tabiiy sharoitda kattalar va bolalar uchun sog'lom muhit yaratish uchun xona o'simliklarini ko'paytirish, kun davomida ko'proq suyuqlik ichish, gigiyena qoidalariga amal qilish, havoni tozalovchi va namlovchi jihozlardan foydalanish tavsiya etiladi.

**Sahifa materiallarini
Gulchehra AZIMOVA
tayyorladi.**

SHOHSUPADAN – JAHON SHAXMAT MARKAZI SARI

Samarqanddagi tarixiy g'alaba o'zbek shaxmatining yangi bosqichini boshlab berdi. Endi maqsad – Olimpiada chempionligini mustahkamlash emas, balki O'zbekistonni dunyo shaxmat markazlaridan biriga aylantirish.

Prezident Shavkat Mirziyoyev shaxmat va parashaxmat bo'yicha O'zbekiston terma jamoalari a'zolari, ularning yaqinlari, ustoz va murabbiylari bilan uchrashdi. Davlatimiz rahbari shaxmatchilarimizni Samarqandda o'tkazilgan 46-Butunjahon shaxmat olimpiadasidagi tarixiy g'alaba bilan tabrikkladi.

Qadimiy shahardagi Olimpiadada 200 dan ortiq mamlakatdan 2 ming nafarga yaqin shaxmatchi ishtirok etdi. Musobaqani bevosita kuzatish uchun 60 ming nafardan ortiq mahalliy va xorijlik mehmon keldi. Qariyb 500 ming kishi hududlardagi muxlislar maydonlarida, millionlab vatandoshlarimiz esa teleekran va internet orqali bahslarni kuzatdi.

Hal qiluvchi bahslarda shaxmatchilarimiz amaldagi Olimpiada chempioni Hindiston, Xitoy va jahon reytingida birinchi o'rinda turgan, olti karra Olimpiada chempioni AQSH terma jamoalari ustidan muhim g'alabalarni qo'lga kiritdi. Jumladan, Nodirbek Yoqubboyev Hindistonga qarshi bahsda og'ir vaziyatdan chiqib, hal qiluvchi ochkoni ta'minladi. Xitoy 3:1 hisobida mag'lub etildi.

Nodirbek Abdusattorov musobaqani birorta mag'lubiyatsiz o'tkazib, birinchi taxtada oltin medalga sazovor bo'ldi. U jahon reytingida uchinchi o'rinda turgan Fabiano Karuana ustidan ham g'alaba qozondi.

Javohir Sindorovning Nomzodlar turniridagi tarixiy muvaffaqiyati ham alohida qayd etildi. Prezident unga jahon toji uchun bo'lajak bellashuvda butun O'zbekiston xalqi ishonishini ta'kidladi.

Nilufar Imomqo'ziyeva, Gul dona Kari-mova va boshqa shaxmatchi qizlarning mehnati e'tirof etildi.

Samarqandda o'tgan uchinchi FIDE parashaxmat olimpiadasida O'zbekiston terma jamoasi ilk bor bronza medalini qo'lga kiritdi. Selbi Kakishova yetti o'yinda olti ochko jamg'arib, o'z

Bu natijalar tasodifiy emas. Bu – maktab, bu – tizim, bu – o'zbek shaxmatining yangi darajasi.

Shavkat MIRZIYOYEV

Olimpiadada ilk bor qatnashgan Muhiddin Madaminov hal qiluvchi kunda Roman Dextiarovni yengib, jamoaga oltin medal uchun zarur ochkoni keltirdi. Shamsiddin Vohidov esa amaldagi jahon chempioni Gukeshga qarshi tengma-teng kurashdi. Erkaklar o'rtasidagi ikkinchi jamoamiz Niderlandiya vakillarini yirik hisobda mag'lub etdi. Uchinchi jamoa a'zosi, 17 yoshli Asrorjon Omonov sakkizta o'yinning yettitasida g'alaba qozondi.

Ayollar terma jamoasi ham munosib natija qayd etdi. Birinchi jamoa 11 turning 7 tasida g'alaba qozonib, kuchli raqiblar bilan tengma-teng o'ynadi. Afruza Hamdamova, Gulruxbegim Tohirjonova, Umida Omonova,

taxtasida kumush medalga sazovor bo'ldi. Abdulaziz Bahodirov shaxsiy hisobda bronza medalini oldi, Ahadxon Kimsanboyev musobaqani mag'lubiyatsiz yakunladi.

Prezident shaxmatdagi yutuqlar zamirida ota-onalar, birinchi ustozlar va murabbiylarning mehnati turganini ta'kidladi. Jahon chempioni Rustam Qosimjonovning yangi avlodga tajriba va bilimni yetkazayotgani alohida e'tirof etildi.

Bugun O'zbekiston shaxmat federatsiyasining FIDE tomonidan «Eng yaxshi federatsiya» deb e'tirof etilgani, Rustam Qosimjonov FIDEning faxriy vitse-prezidenti, Hulkan Tohirjonova esa Markaziy Osiyo bo'yicha

mintaqaviy prezidenti etib saylangani mamlakatimiz shaxmatining xalqaro nufuzi ortib borayotganini ko'rsatmoqda.

2018-yilda qabul qilingan qaror asosida maktablarda shaxmat o'qitish, murabbiylar tayyorlash va klublarni rivojlantirish yo'lga qo'yildi. So'nggi o'n yilda 17 nafar shaxmatchimiz xalqaro grossmeyster unvoniga ega bo'ldi, ularning besh nafari ayollardir.

Endi asosiy vazifa – Yangi O'zbekistonni dunyo shaxmat markaziga aylantirish. Shu maqsadda har bir viloyat, tuman va mahallada iqtidorli bolalarni erta aniqlash, ularni kuchli ustozlarga birlashtirish va xalqaro musobaqalarda ishtirokini ta'minlash vazifasi qo'yildi. Qizlar shaxmati va parashaxmatni rivojlantirish bo'yicha alohida tizim tashkil etiladi.

Toshkent xalqaro shaxmat akademiyasining Samarqand, Xorazm va Farg'onada filiallari ochiladi. FIDE reytingida 1 ming 500 dan yuqori ball to'plagan shaxmatchilarning xususiy klublarda o'qish xarajatlarining yarmi davlat tomonidan qoplanadi. «O'zbekiston Grand chess» milliy brendi ostida xalqaro turnirlar muntazam o'tkaziladi. Yangi Toshkentda 500 kishilik o'yin zali, yotoqxona va sport maydonchalariga ega zamonaviy shaxmat saroyi barpo etish taklif qilindi.

G'olib va sovrindorlar ham munosib rag'batlantirildi. Olimpiada chempioni bo'lgan har bir shaxmatchiga 200 ming dollardan, murabbiylariga 50 ming dollardan pul mukofoti ajratildi. Bronza medalini qo'lga kiritgan har bir parashaxmatchiga 50 ming dollardan, ularning murabbiylariga 12 ming 500 dollardan berildi. Chempionlar va parashaxmatchilar uy-joy hamda avtomobil bilan, terma jamoalar bosh murabbiylari Rustam Qosimjonov va Samandar Shermuxammadov esa avtomobil bilan taqdirlandi.

Bir guruh shaxmatchilar, ularning ustozlari va soha vakillari davlat mukofotlariga sazovor bo'ldi.

Samarqanddagi tarixiy g'alaba o'zbek shaxmatining salohiyatini yana bir bor namoyon etdi. Endi bu shohsupadan yanada yuksak marralar sari yo'l ochilmoqda.

O'z muxbirimiz.

VATANPARVAR FIDOYILAR MASKANI

IIV Malaka oshirish instituti respublikamiz ichki ishlar organlariga eng sara mutaxassis kadrlarni yetkazib bermoqda. Bu maskanda bo'lajak xodimlarni har tomonlama barkamol qilib tarbiyalashda sportning o'rni o'zgacha. Shu bois ham institutning jismoniy tayyorgarlik sikli o'qituvchilari jonkuyarligi ayniqsa tahsinga sazovordir. Ularning fidoyi mehnatlari evaziga institut tinglovchilari respublikamiz va xalqaro maydonlardagi sport musobaqalarida muvaffaqiyatli ishtirok etib, yuqori o'rinlarni zabt etmoqdalar.

Xususan, sport to'garagi a'zolari tomonidan Jahon va Osiyo chempionatlari hamda kuboklarida 9 ta oltin, 7 ta kumush, 10 ta bronza medallari qo'lga kiritilgan bo'lsa, Respublika miqyosidagi musobaqalarda 26 ta oltin, 21 ta kumush hamda 37 ta bronza medallarini qo'lga kiritdi.

Sikl tomonidan shaxsiy tarkibni sportga jalb etish maqsadida 189 ta ommaviy sport tadbirla-

ri hamda davra suhbatlari tashkil etilgan. Ushbu sportchilarning ulkan natijalarni qo'lga kiritishlarida ta'lim muassasasida yaratilgan sharoit ham muhim rol o'ynamoqda.

Hozirgi kunda institutning sport majmuasida standart mini futbol maydoni, yengil atletika uchun yugurish yo'laklari, gimnastika shaharchasi, sport o'yinlari va kurash zallari hamda shaxsiy tarkib shug'ullanishi uchun barcha turdagi sport anjomlari mavjud. Jismoniy tayyorgarlik siklida 1 ta xalqaro toifadagi sport ustasi, 1 ta xalqaro toifadagi hakam, 3 ta sport ustasi va 2 ta sport ustaligiga nomzod, shuningdek, yuqori malakali professor-o'qituvchilar sportning sambo, qo'l jangi, xizmat ko'pkurashi, voleybol va futbol seksiyalarida muntazam faoliyat yuritib kelmoqdalar.

Har yili ta'lim muassasasida O'zbekiston Respublikasining bayram kunlariga bag'ishlangan ommaviy sport tadbirlari o'tkazilib, unda tinglovchilar orasidan iqtidorli sportchilar institut terma jamoasiga tanlab olinadi.

Bir so'z bilan aytganda, IIV Malaka oshirish instituti Vatanimiz ravnaqi uchun, uning tinchligi va osoyishtaligini ko'z qorachig'idek asraydigan, yurtining daxlsizligini muqaddas burchi deb biladigan, kerak bo'lsa, xalqi uchun jonini ham fido qiladigan chinakam vatanparvarlarni tarbiyalaydigan maskan-ga aylandi.

Murodxon TO'RAYEV, podpolkovnik.

JUMBOQ

Qo'qon xonligi davrida mashhur Qo'qon bozoriga turli tomonlardan kishilar kelar edi. Qizig'i, bir xil mahsulotni bir xil miqdorda olib kelgan bo'lsa ham sharq tomondan kelgan sotuvchiga 100 tanga, g'arb tomondan kelgan sotuvchiga esa 50 tanga soliq solingan.

Savol: nega g'arb tomondan kelgan sotuvchilarga ikki barobar kam soliq solingan?

(Jumboqning javobini @PostdaUz_botga yuborishingiz mumkin.)

Gazetamizning 39-sonida chop etilgan jumboqning javobi: dumiga yondirilgan pilik boylab qo'yib yuborilgan qushlar qaytib o'z makonlariga – uyalariga borib qo'ngan va yong'in chiqishiga sababchi bo'lishgan. Yong'in sababli qal'a aholisi mag'lub bo'lgan.

Toshkent viloyati IIBB rahbariyati, shaxsiy tarkibi va Faxriylar kengashi iste'fodagi podpolkovnik **Abdurashid QODIROVning** vafoti munosabati bilan marhumning oila a'zolari va yaqinlariga hamdardlik bildiradi.

Ibrahim EFILTI

QALBLAR YORISHGAN OQSHOM

Hikoya

Bir erkak kechki mahal ishxonasidan chiqdi va uncha uzoq bo'lmagan avtobus bekati tomon yo'naldi. U og'ir mehnat kunidan keyin nihoyat uyiga borib, miriqib dam olishini o'ylar ekan, yuziga tabassum yugurdi. Toza havodan chuqur nafas olib, qadam tashlashda davom etdi.

Kechki tirbandlik avjiga chiqqan, transport vositalari odamlar bilan to'la. Haligi kishi tezda bekatga yetib oldi. Muyulishdagi ko'chada bir

– Albatta, onajon, – dedi haligi odam va baliqchiga yuzlandi: – Meniki bir kilo bo'ldi, bu xolaga esa ikki kilo tortib bering.

Baliqchi yegulikni qog'ozxaltaga joylar ekan, xaridor mushtipar ayoldan so'radi:

– Xolajon, noningiz bormi?

Kampir indamadi, go'yoki javobi tomog'iga tiqilgandek bo'ldi. Axiyri, «Yo'q, bolam» deya oldi zo'rg'a. Shunda erkak yo'lining narigi tarafidagi do'konga kirib ketdi va 4 dona non olib chiqdi.

– Bu yerga o'tira turing, xolajon, – dedi.

Dorixonadan chiqqan erkak bu safar shoshmadi. Chunki u kekxa ayolning xotirjam o'rindiqlardan joy olganini ko'rdi. U sekin kelib, dorini kampirga uzatdi. Onaxon uni uzoq duo qildi, ko'zlaridan oqqan yosh eski paltosining yoqasiga dumalab tushdi. U yig'lardi, ammo baxtiyor edi...

Ayol ketgach, taomni qo'lga olgan erkak: «E, voh» deb yubordi. Baliqchi

baliqchining baqirgan ovozi eshitildi: «Kepqoling, mazali baliqlar bor, obqoling!» Tayyor yemakning yoqimli isidan erkakning ishtahasi ochilib, uyga kechki taomga baliq olib borishni maqsad qildi. Ushbu dengiz mahsulotini jonidan ortiq ko'ruvchi xotini va qizining ham boshi osmonga yetadi. U baliqchining yoniga yaqinlashib:

– Birodar, menga bir kilo tortib bering, – dedi.

– Bir yarim kilo bo'lmaydimi? – so'radi sotuvchi.

– Balki, pulim yo'qdir, – kuldi haligi odam.

Baliqchi esa:

– Joning sog' bo'lsin, og'ayni, bir duo qilib ketarsan, – dedi.

Shunda ularning yoniga bir kekxa ayol yaqinlashdi. Uning kiyimlari eskirib, rangi o'chgan, o'zining ham anchadan beri tuz totmagani ko'rinib turardi.

– O'g'lim, menga ham ozgina baliq olib bera olmay-sanmi? – so'radi u ko'zlari jovdirab.

– Boshqa ehtiyojningiz yo'qmi, xolajon? – so'radi u yana.

Ayol, kim biladi, necha yillik eskirib ketgan paltosining cho'ntagiga qo'lini tiqdi, qarshisidagi olijanob kishiga ma'yus ko'zlari bilan boqdi, o'zi xohlamagan holda g'oyat uyalayotganini bildirib qo'ydi.

– Qani, nima ekan u, onajon? – yuzida tabassum bilan ayolga yuzlandi erkak.

Onaxon iymaniygina bir shisha idishchani chiqardi.

– Ko'zlarim xasta. Mana shu tomchi dorini tomizib turishim kerak. Lekin ikki oydan beri olishga pulim yo'q, – deya ko'zlariga yosh oldi kampir.

– Hozir, biroz kutib turing, – dedi-yu, haligi kishi shisha idishni qo'lga olganча yaqindagi dorixona tomon oshiqdi.

Bularning bari yuz berayotganida, baliqchi ularni hayajon bilan kuzatib turardi. U yonidagi taxtali o'rindiqlari surib:

bilan ko'zlari to'qnash keldi. U o'z taomining pulini to'lashni unutgan, buning ustiga, hamma pulini kampirga berib yuborgan edi.

Baliqchi kuldi, hammasini shu onda tushundi.

– Hechqisi yo'q, og'ayni. Osh bo'lsin. Mendan sizga tuhfa bo'la qolsin, – dedi. Ortiqcha gapga hojat yo'q edi.

Haligi kishi xijolat tortgancha baliqchiga minnatdorlik bildirdi va xayrli oqshom tilab, bekat tomon yo'naldi. U besh-olti qadam tashlab, hatto avtobus uchun ham puli qolmagani esladi va asta kulib qo'ydi. Mayli, uyigacha piyoda yursa, 45 daqiqalik yo'l. Yomg'ir tomchilay boshladi. Erkak qo'lidagi qog'ozxaltani mahkam tutgancha, kamzulining yoqasini ko'tardi va olg'a qadam tashladi.

**Turk tilidan Gulchehra
AZIMOVAning erkin
tarjimasi.**

TUG'ILGAN KUN

Telefonimga singlimdan SMS keldi. «Akajon, tug'ilgan kuningiz bilan tabriklayman. Uzoq umr ko'ring», deyilgandi unda. Jahlim chiqib, ukamga qo'ng'iroq qildim.

– Bitta-yu bitta singlimiz akajonining tug'ilgan kuni qachonligini bilmas ekan, – dedim. – Meni tabriklab, SMS yuboribdi. Yozda tug'ilganimni yetkazib qo'y!

Ukam biroz sukut saqlab turdi-da, so'ng javob berdi: – Menga ham SMS yuboribdi, tug'ilgan kuningiz bilan tabriklayman, debdi.

– Nima? Senga ham yuboribdi?.. Nega?

– Tushunmadingizmi? – xo'rsindi ukam. – Aslida men bilan sizning emas, singlimizning tug'ilgan kuni ekan!

Hech nima deya olmadim. Uyatdan yuzlarim lovullardi. Bittagina singlim! Onam o'lganida kalishini yuziga bosib, yum-yum yig'lagan singlim...

Anvar NAMOZOV

KECHIKKAN UCHRASHUV

Qirqni qoralagan eski tanish ikki inson, erkak va ayol shahar bekatlaridan birida uchrashib qolishdi.

– Yaxshimisan?

Erkakka so'zsiz bosh irg'ab javob berdi ayol.

Vaqt imillar, olam suv quygandek jim. Dunyoda bekatdagi ikki kishining yurak zarbidan boshqa sado yo'qdek.

– Menam yashab yuribman, – so'z boshladi erkak.

– Uchta o'g'lim bor. Uy-joy, mol-dunyodan kamim yo'q. Faqat o'qishga kirolmadim. «Ma'lumoti» degan joyiga yoziladigan so'zlar yoqimsizroq.

Ayolimam tuzuk. Lekin dunyoqarashi unchamas.

Onamga mehr ko'rsatmaydi.

O'shanda xato qildim. Boyni qizini tanladim. Boy o'tayam yili kelmay qazo qildi.

Dilingni og'ritdim. Uzoq so'rash uchun bitilgan vaqt 20 yilda keldi-ya. Meni kechir.

Ayol ko'zlariga ingan yoshni yutib, birinchi kelgan avtobusga o'zini urdi.

Erkak orqasidan shivirladi:

– O'zingni ehtiyot qil.

Ayol titroq qo'llarini bezovta yuragi ustiga bosgan ko'yi erkakning so'zlarini tahlil qila ketdi:

– Yashayapti. Unda uch o'g'il.

Menda esa uchta qiz.

Ma'lumoti o'rta. Men esa fan nomzodi. Mol-dunyodan kami yo'q. Men esa o'rtahol.

Ayolining dunyoqarashi o'rtacha. Qaynonaga mehribon emas.

Menga esa qaynonam.

Nega bunday? Unda bori menda yo'q, menda bori unda?

Taqdirimiz bir bo'lganida to'kis yasharmidik?

Nima deyaipman. Bu dunyo bir kamligini bilmaysanmi?

Birga yashab turgan ayolidan ko'chada shikoyat qiladigan er bilan baxtli bo'larmiding?!

Shu insonni 20 yil unutmadim. Bugun bir gapi bilan o'z oilamni qanchalar to'kisligini, noshukrligimni his qildim. Shuni anglashim uchun 20 yil o'tdimi?!

Baribir Alloh bilguvchi, bizlarga faqat yaxshisini ravo ko'radi.

O'zingga shukur!

Dilso'z AZIMOVA

Falsafa va amaliyot

NEGATIV O'YLARDAN QOCHING

yoxud fikr moddiyatga aylanadimi?

Yaqinda ijtimoiy tarmoqda taniqli jurnalist Fazliddin Sattarov sahifasida berilgan neyroxirurg doktor Li Uorrenning qarashlarini o'qib, nahotki xitoylik faylasuf Van Yanminning bundan 500 yil oldin aytgan fikrlari bugun zamonaviy texnologiyalar asosida o'tkazilgan ilmiy tajribada o'z isbotini topgan bo'lsa, deb hayratga tushdim. Chunki doktor Li Uorrenning tajribada sinab ko'rgan ushbu fikrlari ayni faylasufning qarashlari bilan deyarli bir xil, desak, ham bo'ladi.

Li Uorren insonning o'z-o'zi bilan salbiy muloqotda bo'lishi, ya'ni salbiy (negativ) ichki fikrlashi xavfli ekanidan ogohlantiradi. Uning ta'kidlashicha, inson xayolida takrorlaydigan so'zlari bosh miyada jismoniy-tuzilmaviy o'zgarishlarni keltirib chiqaradi. Bu esa negativ xayollar va tuyg'ularni avtomatik odatga aylantirib, oxir-oqibat sizni ushbu xayollarning rost ekaniga ishonishga majbur qiladi.

Shu bois, miyada salbiy fikrlarni takrorlashni to'xtatish va o'zingizga xuddi dushmaningizga emas, balki suyumli va aziz insoningizga murojaat qilgandek muomalada bo'lish lozim. Ichki muloqotni ijobiy tomonga o'zgartirish orqali siz sog'lom fikr va tuyg'ularni shakllantiradigan miya strukturasini barpo etasiz. Doktor Li Uorren bu jarayonni

«o'z-o'ziga o'tkaziladigan miya xirurgiyasi» deb ataydi.

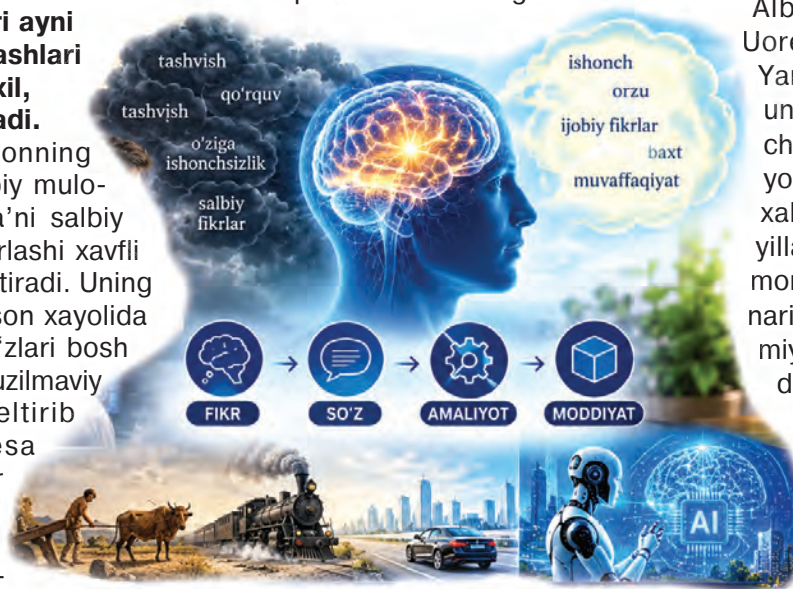
– Yaxshi odamlarga qutqu solishga qurbi yetadigan bitta ham yovuz kuch yo'qdir, – deydi xitoylik faylasuf Van Yanmin. – Eng qo'rqinchlisi – qalbning makkorlik illatiga muhtalo bo'lishi. Ana shuning o'ziyoq insonga qutqu soladi. Agar inson ayol go'zalligiga o'ch bo'lsa, ishqibozlik vasvasasini paydo qiluvchi kuchlar, agar boylikka ruju qo'ysa, manfaatparastlik va tamagirlik

yuz bera boshlaydi. O'z-o'ziningiz bilan ijobiy va mehr bilan so'zlashing, bu fikrlashingizni hamda hayotingizni yaxshi tomonga o'zgartirish uchun bebaho imkoniyatdir» degan fikriga mutanosib ravishda Van Yanmin bundan besh asr oldin «Fikr va so'z amaliyotga yo'naltirilganda ularning har ikkisi ham moddiyatga – narsaga aylanadi», deya ifoda etgani kishini yanada taajjubga soladi.

Albatta, biz doktor Li Uorrenning faylasuf Van Yanmin asarlarini o'qib uning bu fikrlari bo'yi-cha ilmiy ish olib borgan yoki bormaganidan be-xabarmiz. Ammo ming yillab cho'kich va ketmondan foydalanishdan nariga o'tolmagan inson miyasi keyingi yuz yillikda dvigatelni yaratib traktor va mashinalar ixtiro qilgan bo'lsa, o'tgan asrda kosmos va kompyuter texnologiyalarini yaratib misli ko'rilmagan o'zgarish-

larni hayotga joriy etdi. Ayniqsa, bugun sun'iy intellektni paydo qilgan inson miyasining sir-sinoti ming yillardan buyon odamlarni hayratga solib kelayotgani bir taraf bo'lsa, bu yaratilmalarning nazariy asosi nahotki ming yillar oldin paydo bo'lgan bo'lsa, degan fikr miyamda chir aylanmoqda.

Shuhrat RO'ZIYEV,
jurnalist.

vasvasasini uyg'otuvchi kuchlar, agar u bo'lar-bo'lmasga g'azablanaversa, darg'azablik vasvasasini hosil qilguvchi kuchlar, agar arzimagan narsadan ham qo'rquvga tushaversa, qo'rqqoqlik vasvasasini uyg'otuvchi kuchlar ta'siri ostida bo'ladi.

Doktor Li Uorrenning «Xayollar moddiylashish xususiyatiga ega: xayolingizda nimani ko'p o'ylasangiz, real hayotingizda ham aynan o'sha hodisalar

«Daftar hoshiyasidagi bitiklar»

Aql va yurak

Yurak – aqlga, aql – yurakka quloq solsa, hammasi joy-joyiga tushar edi!

Inson

Inson shu qadar buyukki, uning fazilatlarini o'lchash – dunyodagi eng baland tog'ning eng baland cho'qqisiga emaklab chiqish zahmati bilan teng. Inson shu qadar tubanki, uning illatlarini o'lchash – dunyodagi eng baland tog'ning eng baland cho'qqisidan emaklab tushish zahmati bilan teng.

Qismat

Inson hayoti shatranj taxtasidagi piyodaning yurishiga o'xshaydi... Goh oq katakdan o'tadi, goh qora katakdan... Farqi shuki, bironing qismatida oq kataklar ko'proq bo'ladi, bironnikida – qora kataklar...

Javobsiz savol

Bu telba dunyoda javobsiz savollar ko'p. Biroq «aybim nima?» degan so'roqqa javob topolmaslik – o'ta adolatsizlikdir!

Nisbiylik

Olam shu qadar kengki, xayolan ham qamrab ololmayсан.

Olam shu qadar torki, olgan nafasing aksado beradi...

Ahmoqqa qonun yo'q

Har qanday donolikning cheki bo'ladi. Nodonlik esa chegara bilmaydi. Dunyoda donolardan ko'ra nodonlar ko'pligi shundan bo'lsa kerak.

Ildiz

Nuqul o'tmishidan noliydigan odam kelajagini barbod qilishi mumkin. O'z ildizini inkor qilgan daraxt qurib qoladi.

O'tkir HOSHIMOV,
O'zbekiston xalq yozuvchisi.

MUSIQIY TANAFFUS

Jonlarga jondosh yaxshi odamlar,
Mehribon, sirdosh yaxshi odamlar,
Ham ko'z-u ham qosh yaxshi odamlar,
Qalblari quyosh yaxshi odamlar.

Nasiba ABDULLAYEVA,
O'zbekiston xalq artisti

Donolar so'zlaydi, biz yodga solamiz

**YO ASLING KABI KO'RIN,
YOKI KO'RINGANING KABI BO'LI!**

Jaloliddin RUMIY

MUASSIS:
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI ICHKI ISHLAR VAZIRLIGI

Bosh muharrir

podpolkovnik
Xurshidbek RO'ZIYEV

Bosh muharrir
o'rinbosarlari

podpolkovnik
Azizjon FAYZIYEV
mayor
Aziza BOHODIROVA

Mas'ul muharrirlar

Erkin SATTOROV
Sarvar SOBIROV

Veb-dizaynerlar

Zokir BOLTAYEV
Ilhom JUMANOV
Akbar BOLTAYEV

Navbatchilar

Gulnoza TURG'UNBOYEVA
Yuliya MUSTAFAYEVA

TELEFONLAR:

71-231-33-88;

Obuna masalalari

bo'yicha:
71-231-38-74;
97-420-89-24

Web-site: www.postda.uz
E-mail: info@postda.uz

ISSN 2010-5355

Tahririyat hisob raqami h/r
23402000300100001010.
Bank kodi 00014.

O'zbekiston Respublikasi Iqtisodiyot va
moliya vazirligi g'aznachiligi.

Shaxsiy h/v
460010860262877031101179003
STIR 200637499.

Gazeta O'zbekiston matbuot va
axborot agentligi tomonidan
2020-yil 13-yanvarda 0120-raqam
bilan ro'yxatga olingan.

Manzilimiz: 100070, Toshkent shahri,
Shota Rustaveli 1-berk ko'chasi 9-uy.

Buyurtma № 2886 .
Bosilish – ofset usulida.
Bichimi – A3.
Hajmi – 6 bosma taboq.
50620 nusxada chop etildi.

Obuna raqamlari:

Yakka tartibda – 180.
Tashkilotlar uchun – 366.
Bosishga topshirish vaqti – 22.00.
Bosishga topshirildi – 21.00.
Sotuvda kelishilgan narxda.

«Kolorpak» MCHJ bosmaxonasida
chop etildi.

Korxona manzili: 100206
Yunusobod tumani,
Yangishahar ko'chasi 1A-uy.